

Slovenský lidový motiv v bytovém textilu

Bakalářská práce

Studijní program: B3107 – Textil
Studijní obor: 3107R006 – Textilní a oděvní návrhářství
Autor práce: **Dominika Cingelová**
Vedoucí práce: Ing. Vlastimila Bergmanová

Slovak folk pattern used in interior home textile

Bachelor thesis

Study programme: B3107 – Textil
Study branch: 3107R006 – Textile and Fashion Design - Textile Design and
Technology
Author: **Dominika Cingelová**
Supervisor: Ing. Vlastimila Bergmanová

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dominika Cingelová**
Osobní číslo: **T13000252**
Studijní program: **B3107 Textil**
Studijní obor: **Textilní a oděvní návrhářství**
Název tématu: **Slovenský lidový motiv v bytovém textilu**
Zadávající katedra: **Katedra designu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1) Charakterizujte bytový textil, zaměřte se na tkaniny.
- 2) Definujte slovenský lidový motiv ve vybrané oblasti.
- 3) S ohledem na zvolenou technologii vytvořte návrhy textilních vzorů inspirovaných lidovými motivy.
- 4) Vybrané návrhy utkejte, vytvořte vzorník tkanin a navrhňte jejich využití v interiéru.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **25**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Deneš, L.: Šariš. Martin: nakladatelství Osveta; 1997

Bednář, V, Svatoš, S.: Vázby a rozbory tkanín 1. Bratislava: nakladatelství Alfa, 1991

Bednář, V, Svatoš, S.: Vázby a rozbory tkanín 2. Bratislava: nakladatelství Alfa, 1992

Starecký, J, Kadlecová, E.: Bytové textilie. Nitra: nakladatelství Nitrianské tlačiarne, n.p.Nitra, 1987

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Vlastimila Bergmanová**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **12. října 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **6. ledna 2017**

Ing. Jana Drašarová, Ph.D.
děkanka

Ing. Renata Štorová, CSc.
vedoucí katedry

✓ Liberci dne 9. prosince 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 5. 1. 2017

Podpis:

Pod'akovanie

V prvom rade ďakujem vedúcej mojej bakalárskej práce Ing. Vlastimile Bergmanovej za ochotu, pomoc a rady. Taktiež chcem poďakovať Ing. Jane Černej za konzultácie ohľadom návrhov, Ing. Brigitte Kolčavovej Sirkovej, Ph.D. a pánovi Ing. Karolovi Ježíkovi za pomoc a rady pri realizácii praktickej časti v tkacej dielni.

Ďakujem aj mojím priateľom za podporu a v neposlednom rade veľká vďaka patrí mojím rodičom za morálnu podporu a umožnenie štúdia.

Abstrakt

Práca je zameraná na tkanie viacútkových žakárových tkanín a ich použitie v bytovom textile. Hlavnou inšpiráciou pre návrhy dezénov je slovenský ľudový motív z oblasti Šariš. Táto práca obsahuje kompletne rozpracovanie návrhov podľa inšpirácie, postup pri spracovávaní návrhov až po proces tkania a ich využitie v interiéri. Výsledkom sú výrobky ako deka, vankúš a vzorník tkanín.

Kľúčové slová

Ľudový motív

Šariš

Bytový textil

Viacútková tkanina

Žakárová tkanina

Abstract

Bachelor thesis is focused on more weft Jacquard fabrics and their used in interior home textile. The main inspiration for designs tread pattern is slovak folk motif from region Saris. This work includes a complete development of proposals by inspiration, the procedure for processing proposals to the weaving process and their use in the interior. The result are blanket and pillow and swatches of designed fabrics.

Key words

Folk motif

Šariš

Home textile

More weft fabrics

Jacquard fabrics

Obsah

Zoznam použitých skratiek.....	11
Úvod	12
1. Oblasť Šariš	13
1.1. História Šariša	14
1.2. Znaký a zaujímavosti	15
1.3. Slovenský ľudový motív v oblasti Šariša.....	16
1.4. Šarišský ľudový kroj	17
1.4.1. Ženský kroj	17
1.4.2. Mužský kroj	19
2. Bytové textilie.....	21
2.1. História bytového textilu.....	21
2.2. Rozdelenie bytových textílií	22
3. Inšpirácia a návrhy.....	24
3.1. Návrh č. 1	24
3.1.1. Navrhnutá kolekcia dezénov.....	25
3.1.2. Použitie dezénov v bytovom textile.....	26
3.2. Návrh č. 2	27
3.2.1. Navrhnutá kolekcia tkanín	28
3.2.2. Použitie dezénov v bytovom textile.....	29
3.3. Návrh č. 3	30
3.3.1. Navrhnutá kolekcia dezénov.....	31
3.3.2. Použitie dezénov v bytovom textile.....	32
4. Technológia spracovávania.....	33
4.1. Žakárová tkanina.....	33
4.1.1. Princíp žakárového stroja.....	33

4.2.	Rozdelenie tkanín podľa väzbového vzorovania- väzbových techník.....	34
4.2.1.	Viacútkové žakárové tkaniny.....	35
5.	Realizácia tkanín	37
5.1.	Spracovanie vzoru v CAD/CAM systéme	38
5.1.1.	Využitie CAD/ CAM systémov pre navrhovanie tkanín	38
5.1.2.	Postup pri práci v softvéri DesignScope victor	39
5.1.3.	Použité väzby.....	42
6.	Vzory.....	48
6.1.	Vzor 1.....	48
	Farebné variácie pre vzor 1	48
6.2.	Vzor 2.....	49
	Farebné variácie vytvorené pre vzor 2	49
6.3.	Vzor 3.....	50
	Farebné variácie vzoru 3	50
6.4.	Vzor 4.....	51
6.5.	Vzor 5 – vankúše.....	51
	Farebné variácie pre vzor 5 – vankúš	52
	Použitý materiál:	53
7.	Zhotovenie deky, vankúša a vzorníka	54
7.1.	Deka	54
7.2.	Vankúš.....	56
7.3.	Použitie v interiéry	57
7.4.	Vzorník.....	58
	Záver	59
	Použitá literatúra	60
	Príloha 1.....	62
	Príloha 2.....	63

Priloha 3	65
Priloha 4	66
Priloha 5	68

Zoznam použitých skratiek

obr. – obrázok

a pod. – a podobne

atď. – a tak ďalej

tzv. – takzvaný

cm – centimeter

min. – minúta

č. – číslo

tex – jednotka jemnosti priadze

A – atlasová väzba

t. j. – to jest

CAD – Computer Aided Design (počítačom podporovaný návrh)

CAM – Computer Aided Manufacturing (počítačom podporovaná výroba)

KTT – katedra textilných technológií

FT – fakulta textilná

LS – lícna strana

RS – rubná strana

Úvod

Slovenská ľudová kultúra (folklór) určite patrí medzi najväčšiu pýchu našej krajiny. Autormi krásnych, zaujímavých obdivovaných a hodnotných ľudových diel nie sú žiadni umelci, ale mnohé výtvary sú výsledkom tvorivej práce našich predkov, ktoré sa dnes snažíme zachovať pre ďalšie generácie. Aj keď v Európe patrí Slovensko medzi malé krajiny, je známe tým, že každý región je zaujímavý svojím vlastným odlišným charakterom. Či už je to nárečie, zvyky, architektúra, piesne, alebo kroje a motívy, ktorými som sa inšpirovala pri svojej práci.

Pri hľadaní inšpirácie pre svoju prácu som siahla do histórie svojho rodiska, ktoré sa nachádza na východe Slovenska. Šarišský región je najtypickejší svojou temperamentnosťou, veselosťou, farebnosťou, čo sa odzrkadľuje aj na piesňach, tanci, alebo aj pestrých farebných krojoch. Inšpiratívnym prvkom pre moju prácu je šarišský slovenský ľudový motív, ktorý je bohato vyšívaný na krojoch, šatkách, stuhách alebo aj iných textíliách v ľudovej kultúre. Tento motív chcem uplatniť v bytových textíliách v modernom prevedení. Aj keď pre ľudové motívy je typické vyšívanie, ja vo svojej práci použijem inú techniku a to tkanie na žakárovom tkáčskom stave.

1. Oblasť Šariš

Jednotlivé kraje Slovenska majú svoje špecifiká, ktoré sú výsledkom vzájomných interakčných väzieb prírodných a humánných zložiek. V minulosti sa jednotlivé regióny Slovenska označovali názvami spájajúcimi sa s rázovitými etnografickými, alebo prírodnými špecifikami. Tak vznikli regióny ako napríklad Gemer, Šariš, Spiš, Zemplín, Orava a iné. Každý z regiónov je okrem iného charakteristický aj svojimi folklórnymi zvyklosťami.

Inšpiráciou pre moju prácu sa stalo moje rodisko, a to je Šariš. Šariš je stará historická a kultúrna oblasť východného Slovenska. Kultúrne prúdy minulosti, ktoré prešli týmto územím, zanechali tu svojrázne stopy a veľa pamiatok obdivuhodnej krásy. Staroslávne centrá Šariša – kedysi mocné hrady, dnes zrúcaniny – vo Veľkom Šariši, Kapušanoch a Zborove sú dnes pod ochranou štátnej pamiatkovej starostlivosti (ako architektonické a kultúrne pamiatky).

Šarišskú oblasť tvoria prirodzené údolné priestory, ktorými preteká rieka Topľa, Torysa a Sekčov s prítokmi, oddelené Čergovským pohorím. Blízko Prešova sa Topľa a Sekčov spájajú a vytvárajú širokú Košicko-prešovskú kotlinu, ktorá s prilahlými dolinami, pod vrchmi a plošinami Šarišskej vrchoviny až po Branisko, ako aj s údolím na hornom toku Tople dávajú zhruba obraz o veľkosti Šariša. Príroda Šariša je neobyčajne pestrá a bohatá. [1]

Obr. 1 Oblasť Šariša na Slovensku [2]

1.1. História Šariša

Výhodná poloha a dobré klimatické pomery dali podnet k osídleniu Šariša už v predhistorickej dobe. Po paleolitických lovcoch sa tu usadili neolitickí pastieri a roľníci, neskôr sa tu vystriedali Kelti, Dákovia, Kvádi – jedni tu boli dlhšie, iní kratšie – podľa výbojnosti a sily. Na rozhraní rímsko-germánkeho obdobia sa Šariš dostal aj do sféry vplyvu rímskej kultúry. Na konci štvrtého storočia nášho letopočtu územie osídľujú už Slovania, ktorí začínajú hospodársky a kultúrne zveľaďovať Šariš. Na ochranu pred nepriateľom si budujú Slovania od polovice siedmeho storočia malé hrady ako bašty a útočiská.

Na východnom Slovensku v oblasti Šariša patrí medzi najkrajšie mestá Bardejov, zapísaný aj v zozname svetového kultúrneho dedičstva (UNESCO). Gotická bazilika a renesančná radnica, ktoré stoja v strede radničného námestia sú pýchou malého mestečka. Centrom Šariša je však mesto Prešov. Farský kostol sv. Mikuláša postavený v renesančnom slohu a renesančná hlavná ulica – námestie sú dodnes ozdobou mesta. Boli to práve šarišské mestá Prešov, Bardejov a Sabinov, ktoré si čiastočne zachovali časť hradieb ako historické dokumenty, ale i umelecké diela. Pozornosť si však zaslúžia aj unikátne technické pamiatky, napríklad soľné bane v Prešove – Solivare, či dubnické bane, ktoré dali svetu skvostné opály nevšednej krásy.

Remeslá a obchod sa v mestách vzťahovali od začiatku kolonizácie, rozkvet a blahobyt mestských patricijských rodín nastal až od druhej polovice 15. storočia. Malá vrstva mestského obyvateľstva začala bohatnúť a svoje bohatstvo dávala najavo stavbou honosných domov. I napriek vojnovým pohybom, prelievaniu krvi a hospodárskemu útlaku obyvateľstva, ktoré zaťažené zvýšenými daňami muselo vydržiavať vojská, vzniklo v Prešove roku 1667 jedno z najpoprednejších učilísk na Slovensku – Kolégium, ako súčasť ideového boja liberálneho sveta proti zastaraným ideám feudalizmu. Bardejovskú školu preslávil už v 16. storočí učený humanista Leonard Stöckel. V tom istom období založil v Bardejove jednu z prvých knižníc, v Uhorsku. [1]

V minulosti bolo v tejto oblasti pomerne dosť hradov, do dnešného dňa sa bohužiaľ zachovali iba ruiny. Napríklad Šarišský hrad, bol jeden z najväčších na Slovensku, alebo Zborovský hrad, bol údajne jeden z najkrajších hradov svojej doby.

K charakteristickým pamätihodnostiam Šariša patria krásne drevené kostolíky, nachádzajú sa tu svetoznáme Bardejovské kúpele, ktorých výborné služby a pohostinnosť okrem iných hostí vyskúšala aj cisárovná Alžbeta Rakúska známa ako „Sisi“. Ťažké boje počas 2. svetovej vojny v okolí Duklianskeho priesmyku na hranici s Poľskom pripomína viacero vojenských pamiatok. [1]

1.2. Znaký a zaujímavosti

Každý kraj na Slovensku má svoje špecifiká, tradície, nárečie, typický ľudový kroj, vzory používané v architektúre, v odeve a pod.

Obyvatelia Šariša hovoria šarišským nárečím, ktoré ostatní Slováci rozpoznajú na prvé počutie, ktoré tiež dotvára nevšedný kolorit tohto územia. K ďalším charakteristikám šarišského územia patrí aj šarišský ľudový kroj, ktorého ornamentálne výšivky a ozdoby sa stali hlavnou inšpiráciou pre moju prácu.

K neodmysliteľnej súčasť regiónu patrí folklór, ktorý sa dodnes zachováva v podobách folklórnych tanečných, či speváckych skupín. Každoročne sa konajú v mestách a dedinách už tradičné ľudové slávnosti, prostredníctvom ktorých bližšie spoznávajú život a tradície predkov. Asi k najznámejším patrí festival Šarišských slávností piesní a tancov v Raslavičian, odkiaľ pochádza folklórna skupina Raslavičan, ktorá je jedá z najstarších folklórnych skupín na Slovensku.

Obr. 2 Folklórny súbor Raslavičan [4]

1.3. Slovenský ľudový motív v oblasti Šariša

Slovenský ľudový motív sa najčastejšie zobrazoval vo výšivkách. Slovenská ľudová výšivka je svojou rozmanitosťou a bohatosťou vďačným inšpiračným zdrojom nielen z technologickej, ale najmä z výtvarnej stránky. Ľudové výšivky zahŕňajú širokú škálu a variabilnosť vzorov, techník a farebných kombinácií.

Najrozšírenejší a najcharakteristickejší prejav ľudového umenia na Slovensku bola výšivka. Predstavovala dôležitú ozdobnú zložku ľudového odevu, ktorá podstatne ovplyvnila jeho variabilitu a často bola aj jedným zo znakov odlišenia regiónov, ale aj miestnej diferencovanosti. Výšivka ako ozdoba odevu a bytových textílií sa uplatnila takmer na celom Slovensku.

Na východnom Slovensku sa výšivka uplatňovala pomerne skromne, bohatú tradíciu malo tkanie, ktoré sa rozvinulo do rozmanitých dekoratívnych foriem. Mnohé časti odevu sa zdobili pretkávaním a výšivka popri ňom predstavovala len nepatrnú výzdobu. Väčší význam tu nadobudla výšivka až začiatkom 20. storočia.

Vzory slovenskej ľudovej výšivky sa vyvíjali z jednoduchých geometrických prvkov, ktorých vznik súvisel s funkčnými stehmi. Rytmickým ukladaním jednotlivých stehov zvislým, vodorovným alebo šikmým smerom sa vytvárali štvorčeky, zúbky, stĺpiky, vlnovky a linky. Postupom času vznikali aj zložitejšie vzory.

Motívy môžeme rozdeliť do štyroch skupín, a to motívy geometrické, rastlinné, figurálne a grafické. Z rastlinných motívov sa v oblasti Šariša zobrazoval tulipán, granátové jablko a ruža. Figurálne motívy sa vyskytovali na ženských zásterách, rukávcoch aj ozdobných uterákoch. Častým vzorom je srdce, ktoré sa ľudovom motíve vyskytuje takmer na celom území Slovenska.

Farebnosť odevov a ich vzorov mala symbolický význam. Napríklad červená farba symbolizovala krv a život, bola protikladom chorôb, starnutia a smrti. Často sa používala na odev mládeže, kde vyjadrovala radosť zo života a lásku. Farebne striedmejšia bola farba na odevu strednej generácie. Tmavé farby ako čierna, zelená, modrá a prípadne aj biela sa používala na ornamentoch odevov starších ľudí. Skromnejší ornament a farebnosť sa uplatnili na pracovných odevoch na rozdiel od sviatočného a obradového odevu, kde vyšité motívy vynikali bohatosťou a pestrosťou.

[3]

1.4. Šarišský ľudový kroj

Najmohutnejší vplyv na formovanie ľudového odevu mala rozvinutá výroba domáceho textilu: plátna, súkna. Výtvarné prvky odevu, sa viažu na rozličné tkáčske techniky, ktoré obmedzujú možnosť vytvárať ornamenty, aj keď práve tkaniny na východnom Slovensku sú aj farebným motívom ukážkou mimoriadnej zručnosti. Ojedinele sa stretávajú s výšivkou, obyčajnou technikou plochého stehu podľa predkreslenia. Tkanie a vyšívanie bolo domácou prácou žien. Na výzdobe odevu sa podieľali najmä v poslednom období vývoja i mnohí vyučení i nevyučení remeselníci.

V ľudovom odevu na prelome 19. a 20. storočia nájdete pomerne málo výrazných odlišností, ktoré by jednoznačne označovali pôvod obyvateľov. Všeobecne, môžeme povedať, že v 19. storočí bol odev celého Šariša takmer jednotný, pokiaľ ide o škálu súčastí mužského a ženského odevu. Medzi jednotlivými odevnými oblasťami prebehli posuny vo vývoji, pričom severné oblasti boli konzervatívnejšie, udržiavali dlhšie archaické prvky, čo nesúviselo ani tak s rozdielnou etnickou príslušnosťou, ako s horšími ekonomickými podmienkami v podhorských drevorubačsko-pastierskych obciach.

Na zachovaní ľudového odevu prispievajú aj ľudové súbory a múzeá, pre uchovanie tradície a informácií pre ďalšie generácie. S pestrými a bohatými starodávnymi ľudovými odevmi sa možno oboznámiť v múzeách v Prešove, Bardejove, Svidníku a Sabinove. [1]

1.4.1. Ženský kroj

Nebol rozdiel medzi odevom starších žien a odevom dorastajúcich dievčat. Hlavný rozdiel bol len v úprave hlavy. Dievčatá, až kým sa nevydali, chodievali do kostola cez nedele a menšie sviatky bez zahalenia hlavy. Vlasy mali nahladko dozadu sčesané, vždy s cestičkou v prostriedku. Do vlasov vplietali kvetované stužky červenej a modrej farby. Na veľké sviatky do kostola brávali dievčatá na hlavu party (obr. 3, 4). Poslednýkrát v živote išla dievka v parte na sobáš. Po sobáši by bolo bývalo hriechom dávať si partu na hlavu, i keď by to bolo len zo žartu. Hlavu si zahalili do čepcov zo soľnobanskej čipky. [10]

Obr. 3 Dievča v svadobnej parte [11]

Okrasná čelenka, ktorá bola znakom dospelého dievčaťa sa nazýva parta. Základom party je pás lepenky, ktorý je obšitý textilom zvyčajne zamatom. Bol doplnený našitými korálikmi, čipkami súčasťou party boli viaceré stuhy rôznych dĺžok, ktoré viseli okolo tváre alebo dolu chrbtom. Koncom 19. storočia svadobnú partu nahradil veniec mladuchy z umelých kvetov a so závojom. [13]

Obr. 4 Svadobná parta – detail zo zadu [12]

Časti ženského šarišského kroja:

- fartuch – zástera
- huňka – ženský kabátik
- kidľa – vrchná sukňa
- bačkori – topánky
- lajbrik– živôtik
- košuľa – košeľa
- čižmy
- čepiec- pokrývka hlavy

Obr. 5 Tanečnice z ľudového súboru Raslavičan v ženskom šarišskom kroji [5]

1.4.2. Mužský kroj

Mužský odev v severných oblastiach Slovenska sa delí na platený a súkenný. Platený odev mužov tvoria platené gáse (nohavice), košeľa so širokými rukávami a zástera. Súkenný odev tvoria súkenné nohavice, košeľa so širokými rukávami a vesta. Odev sa krajovo líši ozdobnými prvkami, výšivkou, ornamentmi a farebnosťou.

Slobodní aj ženatí muži vždy nosia na hlave klobúk (obr.6) a v tuhej zime kožušinovú čiapku. Chlap údajne niekedy nosil jeden klobúk po celý život a bol s ním aj pochovaný. Ako sviatočná obuv sa používajú kožené čizmy. [6]

Časti mužského šarišského kroja :

- gerok – mužský kabát
- gače – mužské platené nohavice
- chološne – nohavice
- košuľa – košeľa
- lajbrik– vesta
- gerok – mužský kabát mestského typu
- čižmy
- kalap – klobúk

Obr.6 Tanečník z ľudového súboru Raslavičan v mužskom šarišskom kroji [7]

2. Bytové textilie

Bytové textilie sú už oddávna dôležitou súčasťou pri vytváraní životného prostredia a najbližšieho okolia človeka – jeho domova. Náš život sa však v podstate zmenil, a tým sa postupne rozšíril aj náš domov. Bytové textilie sú spotrebné výrobky textilného charakteru, ktoré používame predovšetkým v obytnom priestore na pokrývanie podláh, na zakrývanie okien a stien, na poťahovanie čalúneného nábytku – teda na ochranu pred chladom, zvukom a prílišným svetlom, ale aj na doplnenie a skrášlenie tohto priestoru.

Pod pojmom bytové textilie preto dnes rozumieme koberce, podlahové textilie, záclony, závesové a dekoračné textilie, textilné tapety, poťahové textilie, prikrývky na posteľ, stolové a kuchynské textilie a ostatné textilie pre domácnosť, ktoré úžitkovými a dekoratívnymi funkciami prispievajú k vytváraniu príjemného, účelného a napokon aj estetického prostredia.

Široký sortiment bytových textílií musí spĺňať rozličné požiadavky, ktoré sa na jeho výrobky kladú. Tieto požiadavky vyplývajú z účelu použitia, charakteru bývania, funkčného riešenia bytového, prípadne aj verejného interiéru, ale aj jeho zariadenia ostatnými predmetmi, predovšetkým nábytkom. [8]

2.1. História bytového textilu

Bytové textilie sa vyvíjali už po celé tisícročia. Od svojho počiatku sú najbližším okolím človeka, alebo ho chránia pred zimou, vlhkosťou, ale taktiež zdobia prostredie v okolí človeka.

Vznik bytových textílií ovplyvňujú niektoré faktory, ako napríklad, spôsob života, stupeň výroby, dostupnosť materiálov, klimatické podmienky, náboženstvo, potreba vyjadriť špecifické ľudské vlastnosti, uplatnenie výtvarného názoru, alebo zdôraznenie nadsadenosti vládnučích tried. Tieto skutočnosti spôsobili, že v rôznych krajinách, v jednotlivých historických obdobiach vznikali predmety vytvárajúce ľudský príbytok (a s nimi aj bytové textilie) veľmi rozdielne.

Kožušiny a koženky sa postupne nahradzovali jednoduchými vlnenými

prikryvkami. Takto jednoducho a logicky sa zdôvodňoval vznik bytových textílii, t. j. textílií, ktoré sa výrazne líšia od textílií používaných k odevným účelom.

Od Turecka až po vzdialený východ zaznamenali jedinú ozdobu interiéru orientálne a perzské koberce, ktoré sa vyvíjali po celé storočia. Do Európy sa dostávajú najprv ako vzácna vojnová korisť, neskôr ako drahý tovar z Orientu. Až v 17. storočí sa začínajú napodobňovať v Británii a Francúzsku.

Bytové textílie podobné dnešným sa objavujú až v baroku. Obytné miestnosti sa začínajú chápať ako jednotlivé architektonické celky a podľa toho sa komponovalo ich zariadenie. Objavujú sa prvýkrát čalúnenia, tkané textílie s vytkaným, alebo tlačeným vzorom, krajkové záclony, závesy a pod. V 17. a 18. storočí už bytový textil zaznamenáva širokú škálu výrobkov v rôznych kvalitách. [9]

2.2. Rozdelenie bytových textílií

- 1. Podlahové textílie** sú plošné textílie, ktorých lícnu stranu tvoria textilné materiály. Určené sú na pokrývanie podláh v bytoch a spoločenských zariadeniach. Zlepšujú tepelnú a zvukovú izoláciu a estetický vzhľad.
- 2. Poťahové textílie** sú plošné textílie určené na poťahy nábytku pre bytové, spoločenské a pracovné interiéry. Niektoré druhy poťahových textílií sú určené ako poťahy do dopravných prostriedkov, t.j. áut, autobusov, lietadiel, železničných vozňov a lodí.
- 3. Závesové dekoračné textílie** sa môžu vyrábať s hustou alebo riedkou zostavou (transparentné) v jemnom, prípadne hrubom vyhotovení. Môžu mať hladké, vzorované vypracovanie. Závesové dekoračné textílie sa používajú na okennú, nástennú i priestorovú dekoráciu.
- 4. Záclonoviny a záclony** tvoria veľkú skupinu veľkého sortimentu výrobkov (tylové, čipkové, galónové, vyšívané atď.) ktorá sa vzhľadom a technológiou výroby odlišuje od bežnej skupiny tkanín a pletenín.

Záclonoviny - sú priehľadné, vzdušné, hladké alebo vzorované bytové textilie.

5. Prikrývky, vankúše a ostatné drobné bytové textilie

Prikrývky – sú plošné textilie, ktoré majú všestranné účelové použitie. Sú nevyhnutným doplnkom každej domácnosti. Delia sa na: prešívané prikrývky a prikrývky (deky).

Vankúše – vzhľadom na účel použitia môžeme vankúše rozdeliť na: podhlavníkové, ozdobné, sedacie.

K ostatným bytovým textíliám patrí: plátna v bytových textíliách – chrániče kobercov, roletové plátno, ležadloviny, matracové tkaniny, slamníkoviny, rohože.

6. Posteľová a stolová bielizeň pre domácnosť je neoddeliteľnou súčasťou bytového textilu. Pomáha ho dotvárať a v istom smere aj oživovať. Pri výbere sú dôležité vlastnosti, napríklad ako sacia schopnosť, odolnosť v odere a pod.

7. Bytové tapety znamenajú papierový, textilný, kožený alebo iný pot'ah stien.

[8]

3. Inšpirácia a návrhy

Na úplnom začiatku pri rozmyšľaní o mojej bakalárskej práci a inšpirácii, návrhoch vzorov a smere akým sa budem pri tejto téme uberať som si ako pomôcku zaviedla inšpiračný denník, kde som postupne zhromažďovala rôzne fotografie, obrázky súvisiace s ľudovým motívom, krojom a ľudovou kultúrou. Najviac ma zaujali ľudové motívy nachádzajúce sa na pánskych a dámskych krojových vestách – lajbríkoch a preto som sa rozhodla spracovávať tieto motívy.

Vybrane motívy som postupne upravovala a rozpracovávala do rôznych tvarov, a veľkostí. Tak postupne vznikali nové nápady a vzory.

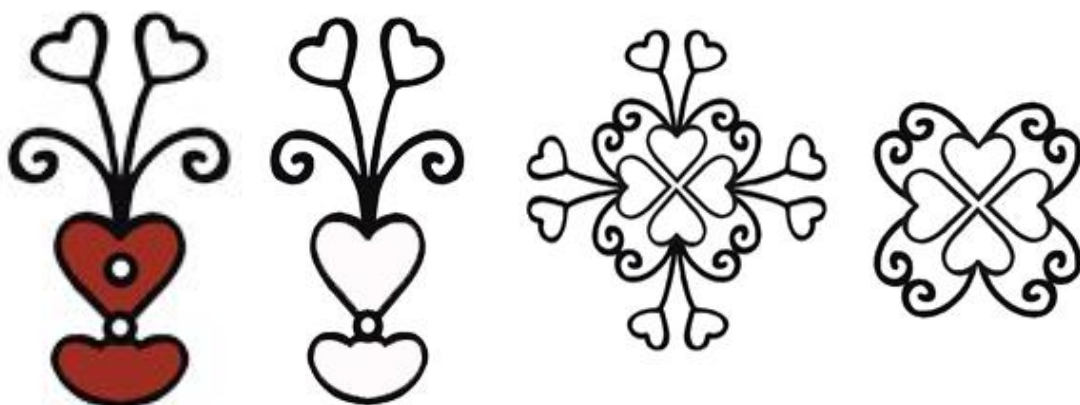
3.1. Návrh č. 1

Základom pre prvý návrh je pestro farebný srdcový vzor, ktorý sa nachádza na zadnom diele pánskej vesty (obr.7). Vybraný vzor som zjednodušila a do návrhu som použila menší počet farieb. Vzniknutý motív (obr.8) som postupne rozpracovala a používala v návrhoch dezénov. (obr.9)

Farebnosť návrhov čiastočne vyplýva z počiatkovej inšpirácie. Zámerom tejto farebnej kombinácie je, aby pôsobila na ľudské oko príjemne, optimisticky, kreatívne a pokojne a tak dotvárala a rozžiarila interiér bytu v tzv. teplých odtieňoch.

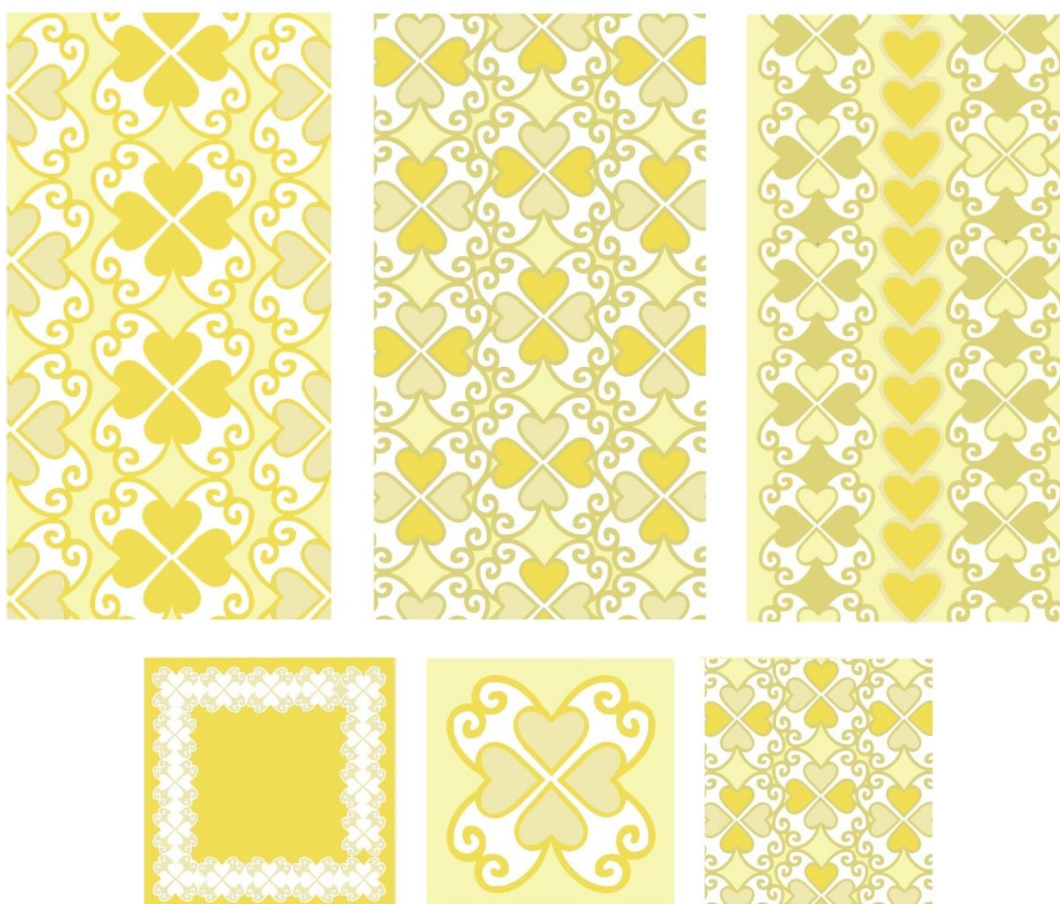

Obr. 7 Pánska vesta – lajbrík [17]

Obr.8 Vybraný motív a jeho rozpracovanie

3.1.1. Navrhnutá kolekcia dezénov

Obr.9 Navrhnuté dezény tkanín na prikrývky a vankúše

3.1.2. Použitie dezénov v bytovom textíle

Obr.10 Vizualizácia dezénu na vankúšoch

Obr.11 Vizualizácia dezénu na deke

3.2. Návrh č. 2

V tomto návrhu som sa inšpirovala jednoduchým detailom na dámskej krojovej veste (obr.12). Tento vzor som ďalej rozpracovala a postupne otáčala , ukladala, vrstvila a tak postupne vznikali nové motívy (obr.14). Výsledný motív (obr.15) som použila do návrhov dezénov (obr. 16, 17)

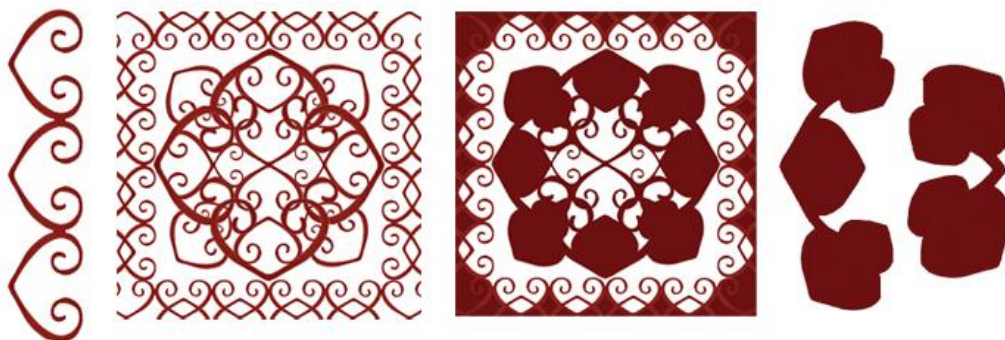
Použité farby pre návrhy zakladajú na hlavnej inšpirácii (obr.12). Farba je významný výrazový prostriedok, ktorý dokáže ovplyvniť naše nálady a pocity. Červená je známa ako energická farba, ktorá symbolizuje živosť, energiu, krv, zmyselnosť, nadšenie a vášň, avšak priveľa tejto farby môže vyvolávať agresiu a preto som túto farebnú kombináciu doplnila jemnou béžovo-žltou farbou. Kombinácia béžovej a červenej farby ma za úlohu dodávať teplo, živosť a farebnosť do interiéru.

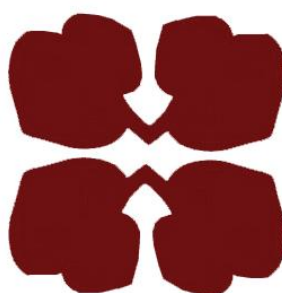
Obr.12 Dámska vesta – lajbrik [18]

Obr.13 Vybraný vzor použitý v návrhoch

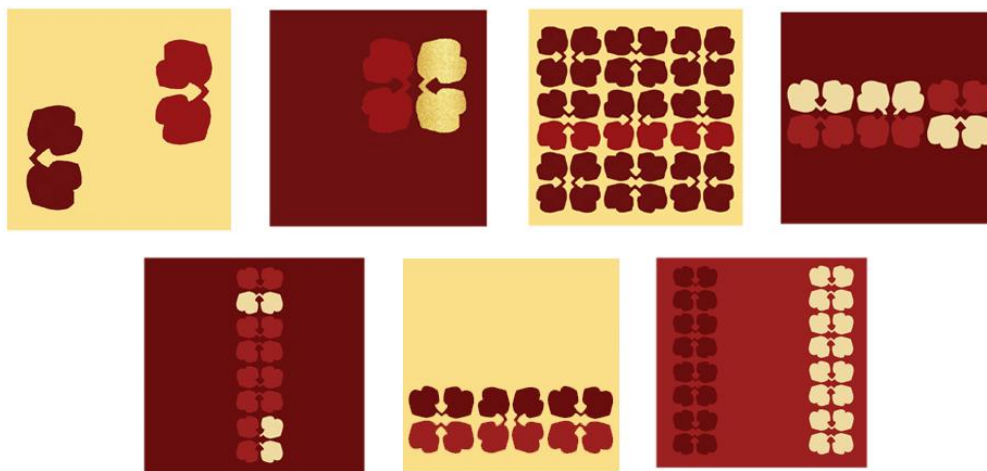

Obr.14 Rozpracovanie vzoru z obr. 13

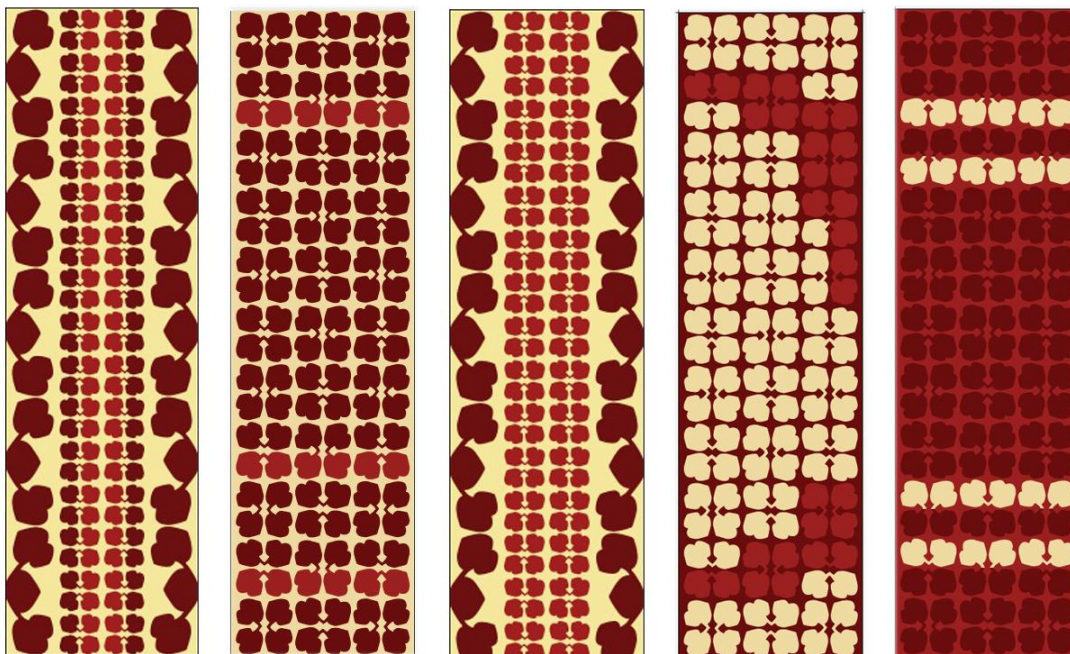

Obr. 15 Výsledný vzor použitý v návrhoch

3.2.1. Navrhnutá kolekcia tkanín

Obr.16 Navrhnuté dezény na vankúše

Obr.17 Navrhnuté dezény na prikrývku (deku)

3.2.2. Použitie dezénov v bytovom textile

Obr.18 Vizualizácia návrhu prikrývky (deky)

Obr.19 Vizualizácia dezénu na vankúšoch

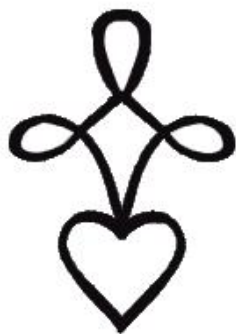
3.3. Návrh č. 3

Pri tomto návrhu dezénov som čerpala inšpiráciu zo srdcového motívu, ktorý môžete vidieť na dámskej krojovej veste (obr.20). Rovnako ako pri prvom aj druhom návrhu som tento motív zjednodušila (obr.21) a následne vytvárala nové motívy (obr.22)

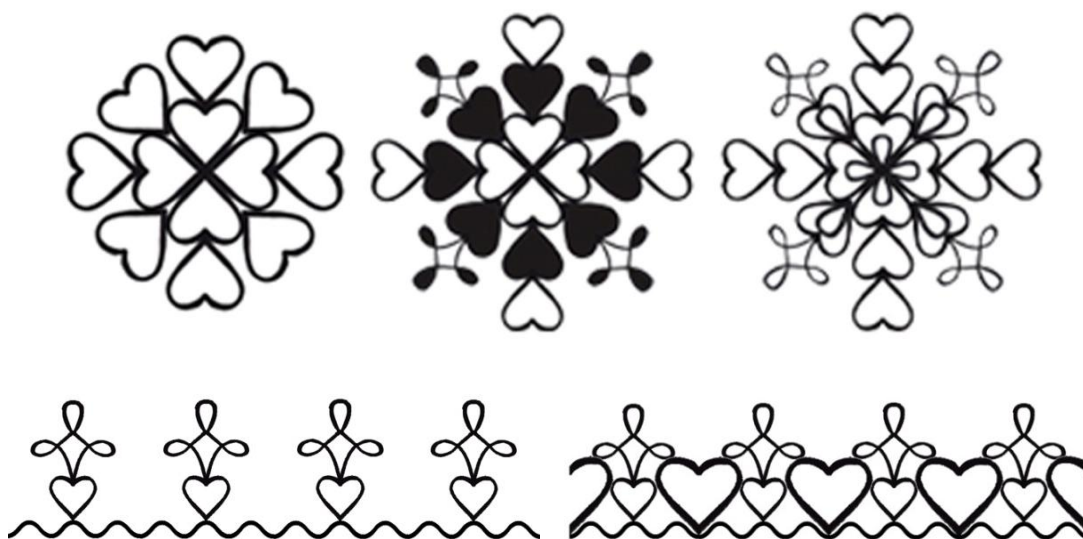
Použitím dvoch základných farieb sa dá dosiahnuť maximálny efekt a aj preto som do tejto kombinácie farieb pre návrhy bytových textílií (obr. 23, 24) zámerne zvolila tzv. nefarby – čiernu a bielu. Čierna a biela dokážu fungovať samostatne, ale spolu vytvárajú harmonický celok. Biela farba dokáže priestor opticky zväčšiť. Čierna zase pôsobí elegantne a dodáva izbe príjemnú atmosféru. Táto kombinácia sa nazýva aj ako „nesmrteľná“, platí to tak v móde, ako aj pri zariadovaní interiéru.

Obr. 20 Dámska vesta – lajbrik [14]

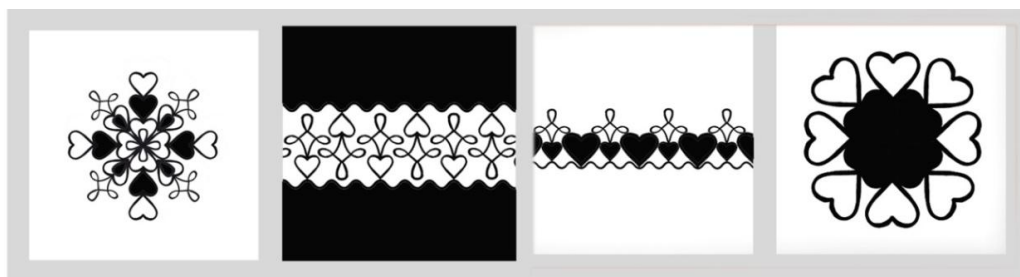

Obr. 21 Vybraný vzor použitý v návrhoch

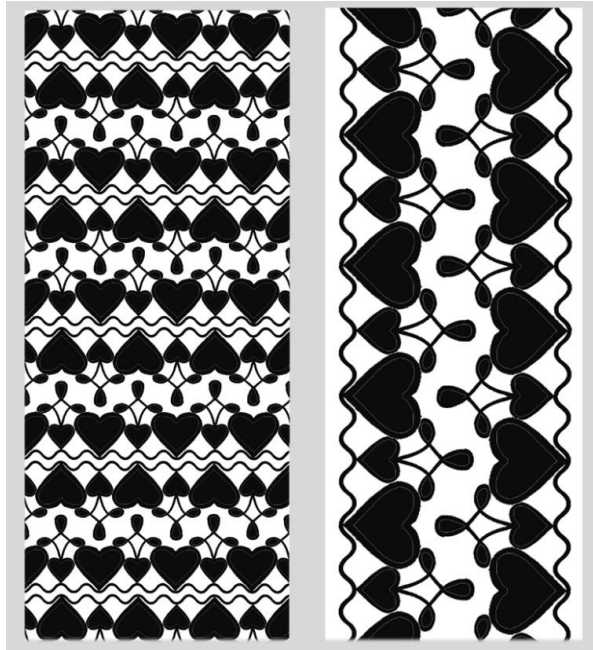

Obr.22 Rozpracovanie vzoru z obr.21

3.3.1. Navrhnutá kolekcia dezénov

Obr.23 Navrhnuté dezén tkanín na vankúše

Obr.24 Navrhnuté dezény tkanín na prikrývku (deku)

3.3.2. Použitie dezénov v bytovom textíle

Obr.25 Vizualizácia dezénu na deke a vankúšoch

4. Technológia spracovania

Ako technológiu pre moju bakalársku prácu som zvolila tkanie aj preto, že už od prvého roka štúdia na škole, mi táto textilná technológia najviac inklinovala. Aj keď pre ľudové motívy je typické vyšívanie, ja som sa vo svojej práci rozhodla pre techniku tkania. Vybraný návrh je spracovaný do podoby trojúhľadovej žakárovej tkaniny.

4.1. Žakárová tkanina

Žakárové tkaniny majú bohaté figurálne vzorovanie dosiahnuté kombináciou väzbových efektov. V raporte majú stovky i tisíce rôzne previazaných osnovných nití. Žakárové stroje majú teda kapacitu niekoľko sto osnovných platín. Výroba žakárových tkanín vyžaduje nákladné výrobné zariadenie a väčšiu prácnosť. Tkaniny sú drahšie, majú vyššiu úžitkovú hodnotu a príprava výroby je náročnejšia na technickú aj organizačnú vyspelosť riadiacich pracovníkov i robotníkov vo výrobe.

Žakárové tkaniny majú široké použitie ako bielizňové, šatové, plášťové, dekoračné, nábytkové, kobercové a textilné doplnkové výrobky.

Väzby používané pre žakárové tkaniny sú zhodné s väzbami, ktoré sa používajú pre listové tkaniny. Na dosiahnutie figurálneho vzorovania musíme však použiť najmenej dve väzby, prípadne pri zložitejších tkaninách zámenu sústav nití. [15]

4.1.1. Princíp žakarového stroja

Žakárová tkanina sa tká na tkacom stroji so žakarovým mechanizmom so šnúrovým brdom. Žakarový tkací stroj je umiestnený nad tkáčskym strojom. Nite sa ovládajú šnúrami a nitelnicami zakončenými napr. závažiami.

Činnosť žakarových strojov sa riadi dierovanými papierovými kartami (kartovým pásom), kde sú podľa väzby vytlčené dierky (dierka v karte značí, že sa šnúra s príslušnou osnovnou nitou zdvihne). Raport väzby tvorí radovo až tisíce nití. Jednou z hlavných častí žakarového tkacieho stroja je platina. Tá slúži na zdvih

osnovných nití pomocou zdvižných šnúr, ktoré prechádzajú riadnicou, ktorá udržuje ich poradie. Počtom platín môžeme určiť maximálnu veľkosť vzoru, ktorú je možné na stroji utkať. Platiny sú usporiadané do radov a riadkov. Veľkosť stroja sa určuje podľa počtu sto platín. Poznáme teda žakárové stroje štvorstové, šesťstové a pod.

Pri mechanickom žakárovom stroji je každá platina ovládaná ihlou. Každá platina má svoj zdvižný nástroj – nôž. Ten dokáže zdvihnúť jednotlivé platiny pri otvorení prošlupu. Pri pohybe noža smerom hore sa zdvihne platina, ktorá je s týmto nožom spojená. Platinu prostredníctvom ihly oddialime, keď na vyčnievajúcu ihlu z ihlovej dosky pritlačíme kartou a tým odkloníme platiny od nožov. Plné miesta v karte teda odkláňajú ihly a naopak dierky v karte pôsobia na ihly tak, že platiny sú priklonené k nožom a pri zdvihu noža sa zodvihnú. Tým sa zodvihnú aj osnovné nite. Nite sú navedené v nitelniciach, ktoré sú pomocou zdvižných šnúr zavesené na príslušné platiny. Karta žakárového stroja má obdĺžnikový tvar, ktorý presne súhlasí s tvarom a rozmerom ihlovej dosky. Je to schematické rozdelenie riadkov platín. K ihlovej doske sú karty privádzané pomocou hranolu.

Pri elektronickom žakárovom stroji sú obe platiny taktiež striedavo zdvíhané pomocou nožov. Ak je na elektromagnet privedené napätie, platina je pritiahnutá smerom k elektromagnetu a zavesená na háčik. Druhá platina pri pohybe nahor zdvihne pomocou kladky nitenku a zdvižné šnúry do hornej polohy. Elektronický žakárový stroj je priamo napojený na počítač, pre tkanie vzoru využíva digitálne médium, odpadáva výroba kariet. Platiny sú ovládané elektromagnetmi s dodávkou rovnomerného prúdu. [16]

4.2. Rozdelenie tkanín podľa väzbového vzorovania- väzbových technik

Tkaniny vznikajú použitím základných väzieb a ich odvođenín. Pri tkaní s viacerými sústavami nití vznikajú tkaniny, ktoré sú pevnejšie a môžu mať odlišné vzorovanie na lícnej a rubnej strane. Pri tkaní sa nite ukladajú nad sebou (aspoň v niektorom mieste). Vzorovanie prebieha s použitím listových, alebo žakárových strojov. [15]

Rozdelenie:

1. jednoduchá tkanina
2. viacosnovná tkanina
3. viacútková tkanina
4. viacnásobná tkanina
5. dutinná tkanina

4.2.1. Viacútkové žakárové tkaniny

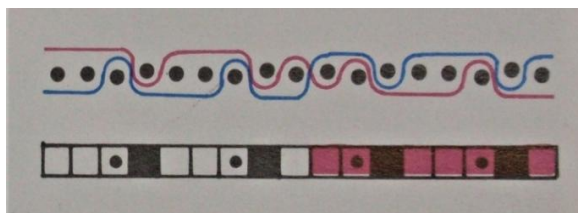
Viacútková tkanina je textília, v ktorej po celej ploche, alebo aspoň v časti, ležia najmenej dve útkové sústavy nití nad sebou. Podľa počtu útkových sústav ležiacich nad sebou sú tkaniny dvojútkové až šesťútkové. Zosilňovaním tkaniny ďalšími sústavami nití sa zvyšujú možnosti farebného vzorovania. Každá osnovná sústava s každým útkom môže vytvoriť tri väzbové efekty. Preto pri dvojútkových tkaninách možno získať až šesť väzbových efektov, pri trojútkových až deväť efektov a pod.

Pri výrobe viacútkových tkanín je nižšia produkcia tkanín, ale zmena farebného figurálneho vzoru nie je náročná, čo je výhodné najmä pre módnú výrobu.

Použitie: bavlnársky, hodvábnicky, vlnársky, ľanový, stuhársky, obuvnícky a odevný priemysel. Viacútkové tkaniny sa používajú i pre technické účely, patria sem deky, kabáty, hune na kone, kravaty, dekoračné a nábytkové tkaniny. [15]

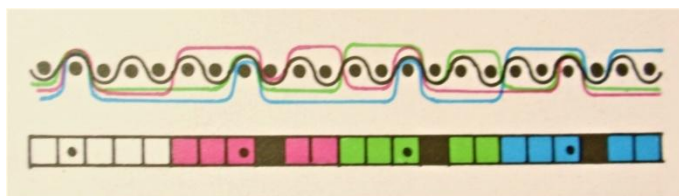
Podľa spôsobu vzorovania sa delia na:

- 1. Tkaniny so všetkými útkami vzorovými** sú spravidla dvojútkové a trojútkové. Majú redšiu osnovu, ktorá sa na vzorovaní nepodieľa. Výnimku tvoria nábytkové tkaniny, kde je jemná osnovu, ktorú aj vzorujeme. Typickým predstaviteľom tejto skupiny tkanín sú dvojútkové prikrývky a kalmuky. [15]

Obr.26 Priečný rez a význam farieb pre tkaninu s dvoma vzorovými útkami [15]

- 2. Tkaniny s väzbovým útkom** sú dvojútkové až šesťútkové. Základnú tkaninu v plátnovej väzbe tvorí najčastejšie osnova a väzbový útok v rovnakej neutrálnej farbe. Ostatné útky sú vzorové. Táto technika sa používa pri výrobe vzorovaných stúh, kravát, nábytkových tkanín, prestieraní a šatiek. [15]

Obr.27 Priečný rez a význam farieb pre štvorútkovú stuhu [15]

- 3. Viacútkové brokáty** sú špeciálnou väzbovou technikou, ktorá sa používa najmä na hodvábnické brokáty, ale aj na vlnárske a bavlnárske výrobky. Prehustená osnovná sústava vytvára s útkami osnovný atlasový efekt. Vo vzoroch sa vyskytujú efekty jednotlivých útkov a často i efekty obojstrannej väzby.

Viacútkové brokáty sa rozdeľujú na dve základné skupiny:

- Brokáty s podkladovým efektom v jednoduchej tkanine. Používajú sa na odevné účely, a závesy nábytkové tkaniny.
- Brokáty s podkladovým efektom vo viacútkovej väzbe. Uplatňujú sa spravidla v hodvábnickom odbore pri výrobe večerných spoločenských šatoviek a pri výrobe viazaníek. [15]

5. Realizácia tkanín

Pri uvažovaní o realizácii návrhov som sa rozhodla pre návrh č.2. Pri rozhodovaní sa a porovnávaní návrhov som zhodnotila, že tento návrh sa mi najviac pozdáva a taktiež si myslím, že bude najvhodnejší na spracovanie v technológii tkania.

Tkanie prebehlo na katedre textilných technológií v tkáčskom laboratóriu na ihlovom tkacom stroji firmy CCI, model Evergreen, ktorý je ovládaný elektronickým žakárom Bonas (obr. 28, 29). Tento tkací stroj umožňuje ako tkanie vzorového materiálu, tak aj tkanie úzkych tkanín. Dovoľuje experimentovať používaním rôznych priadzí a väzobných techník.

Rozdelenie žakárového stroja:

- Kraje: platiny 61 až 68, 1339 až 13481
- Vzor: platiny 69 až 1338 (1270 vzorovacích platín, vzor začína na 69. platine)
- Zbožový regulátor: 14. platina
- Farebná záměna: 1 až 3
- Rýchlosť tkania: 40 útkov / 1 min.
- Číslo paprsku: 66 zubov / 10 cm
- Návod do paprsku: 4 nite do zubu

Obr.28 Tkací stroj v tkacej dielni KTT TUL

Obr.29 Tkací stroj v tkacej dielni KTT TUL

5.1. Spracovanie vzoru v CAD/CAM systéme

5.1.1. Využitie CAD/ CAM systémov pre navrhovanie tkanín

Súčasný počítačový dizajn pre navrhovanie tkanín posilňuje návrhársku a predvýrobnú oblasť a umožňuje:

- vytváranie a modifikáciu plošných a priestorových modelov, vizualizáciu navrhovaných tkanín v 2D a 3D a ich prezentáciu
- výstup priamo do vlastnej výroby, tkanie tkanín s požadovanými parametrami pomocou prenosu z USB kľúča, CD alebo siete.

Ponuka počítačovej grafiky je široká, jednotlivé softvéry sa zameriavajú na vzorovanie tkanín listových bavlnárskych, vlnárskych, žakárových, nábytkových a pod. Zloženie funkcie softvéru je dané typom tkanín. CAD systémy je možné využiť pri tkaní tkaniny

požadovaných parametrov bez použitia kartového programu. Textilná fakulta TUL využíva vzorovanie softvéru DesignScope victor nemeckej firmy EAT.

5.1.2. Postup pri práci v softvéri DesignScope victor

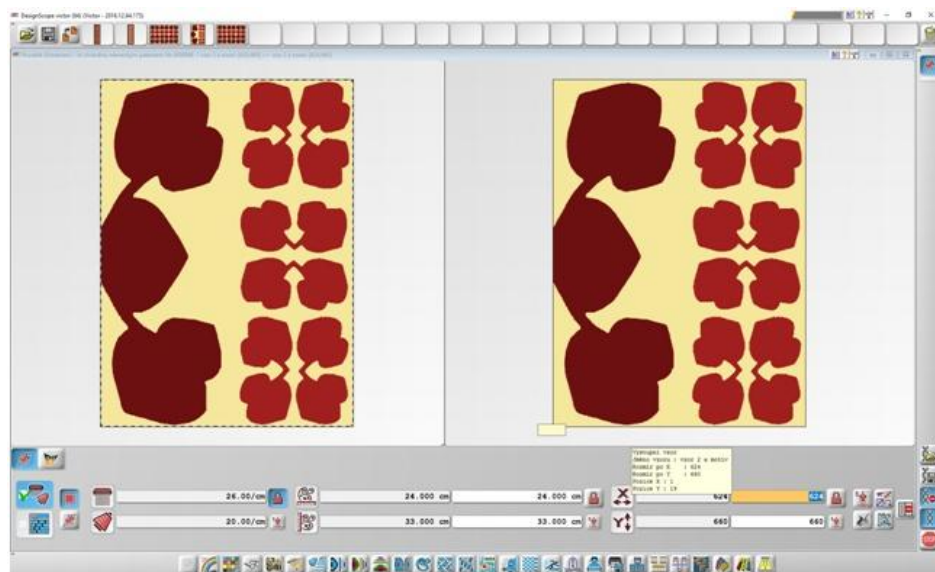
Ručne nakreslené vzory som odfotovala a upravila ich v programe Adobe Photoshop. Následne som ich uložila vo formáte TIFF a potom spracovávala v softvéri DesignScope victor na školských počítačoch v učebni EAT.

Postup:

1. Ako prvý krok pri spracovaní návrhu som upravila rozmery návrhov, ktoré vychádzajú zo základných parametrov tkaniny a žakárového stroja použitého pri tkaní (obr. 30). V tomto kroku musíme dbať na to, aby sa nám vzor nezdeformoval a zachoval si tvar.

Potrebné rozmery:

- dostava osnovy a útku
- veľkosť vzoru (počet platín – počet osnovných nití a počet útkových nití vo vzore)

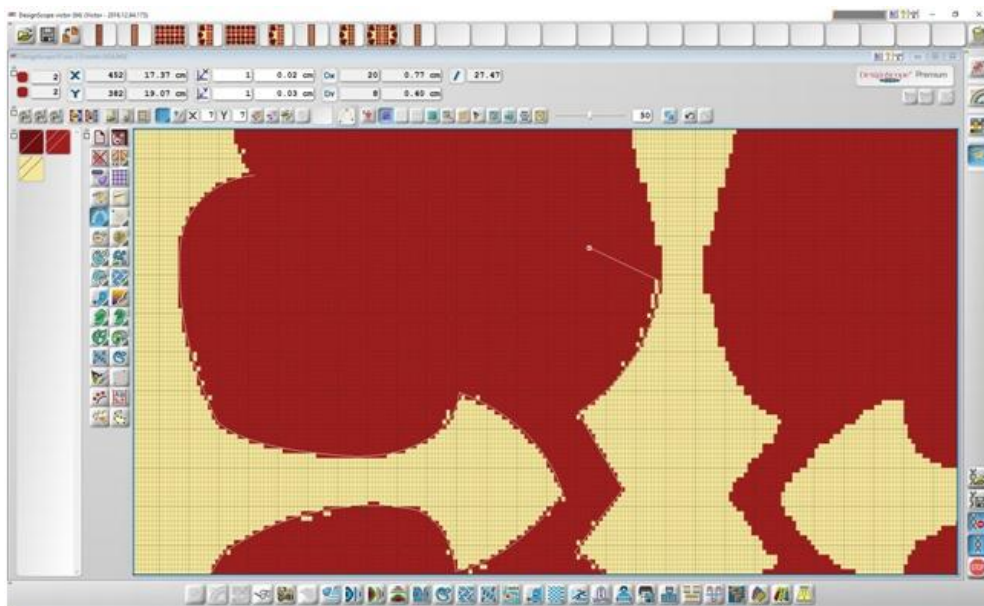
Obr. 30 Úprava parametrov v DesignScope victor

2. Následne som upravila počet farieb a zredukovala som vzor do troch základných farieb, ktoré som neskôr použila pri tkaní. (obr. 31)

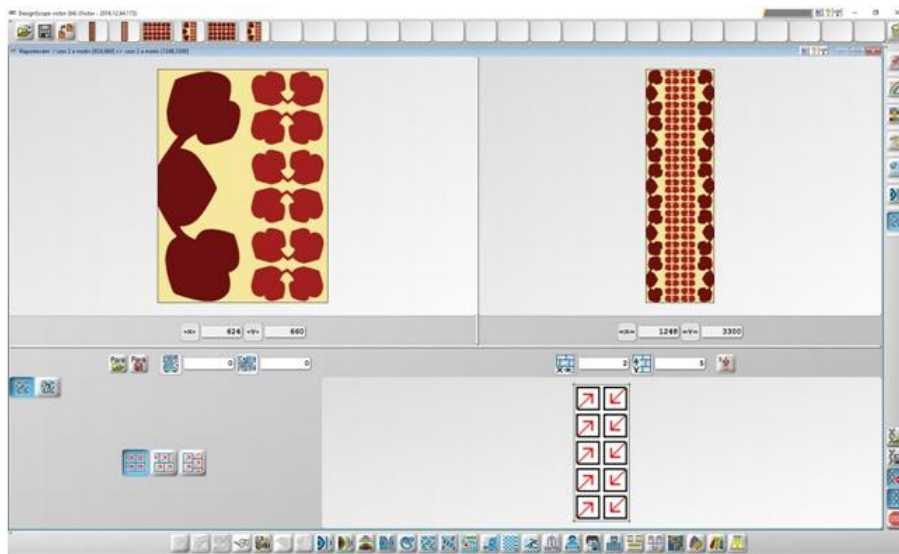
Obr.31 Redukcia farieb DesignScope victor

3. Tretím krokom pri úprave vzoru bola ručná úprava vzoru v maľovaní. V maľovaní som dokreslila niektoré časti vzoru, upravila kontúry a nerovnomernosti vo vzore. (obr. 32)

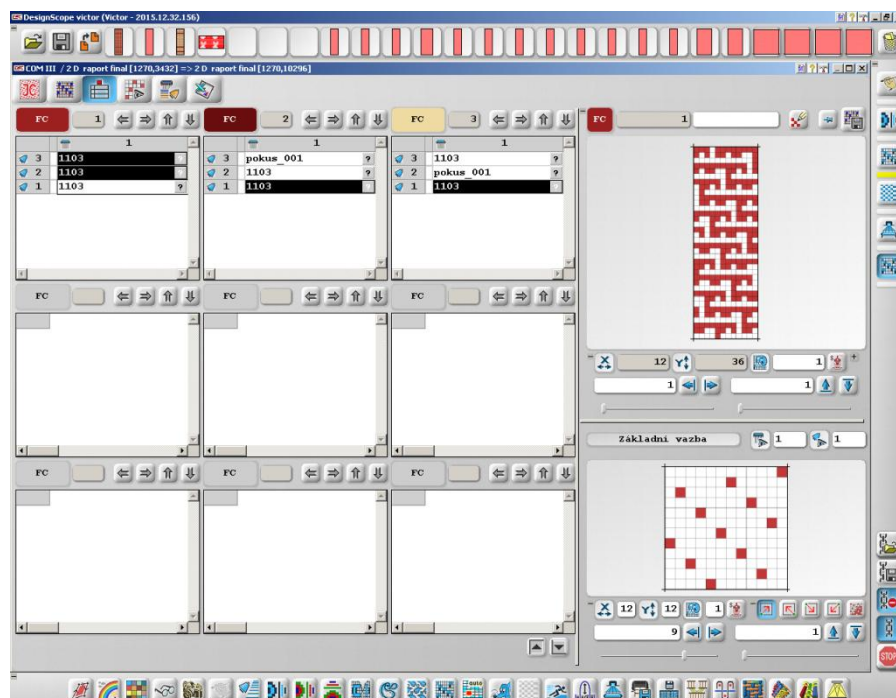
Obr.32 Úprava kontúr vzoru v DesignScope victor

4. Po úprave vzoru nasleduje raportovanie vzoru. (obr. 33)

Obr.33 Raportovanie vzoru v DesignScope victor

5. Ako posledný krok je väzobné spracovanie návrhu (obr. 34). Jednotlivé farby motívu sú prevedené na väzby, vrátane väzobného naväzovanie jednotlivých častí. V tkanine sú použité tri farby (tri útky), takže som používala tri väzby (12 –väzné atlasy). Pre všetky vzory sú použité rovnaké väzby.

Obr 34. Vloženie väzieb do vzoru

5.1.3. Použité väzby

Použitím správnych väzieb môžeme dosiahnuť požadované vzorovanie. Napr. na lícnej strane tkaniny vzorujú 3 farby a na rubnej strane len 2. Farebnosť môžeme zmeniť aj zámennou farieb v podavačoch tkacieho stroja. Pri tkaní mojej práce som použila tri rôzne zámenny, čiže na lícnej strane všetkých tkanín sú tri farby a na rubnej strane sú tri rôzne typy dvoch farebných variácií.

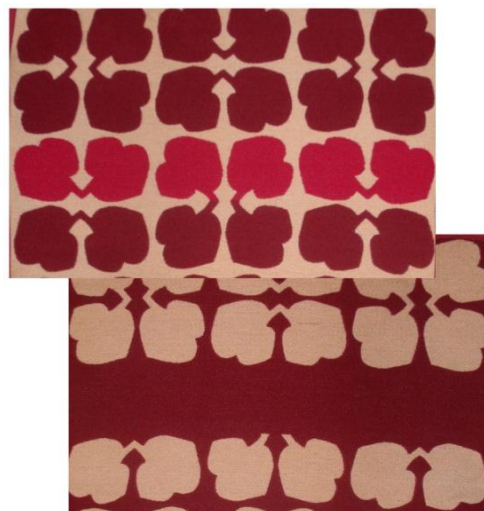
5.1.3.1. Prvá zámenna farieb

Použité poradie farieb:

1. podavač – **bordová**
2. podavač – **ružová**
3. podavač – **běžová**

Pri takomto poradí farieb na lícnej strane vzorujú všetky 3 farby a na rubnej strane vzorujú len bordová a béžová. (obr.35)

Vzory: 1A, 1C, 2B, 2E, 3B, 4 – V3, 4 – V4, 4 – V5

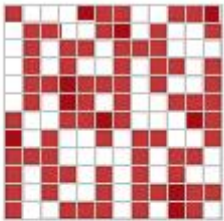

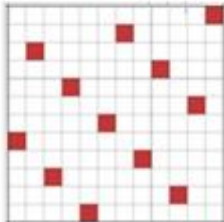
Obr.35 LS a RS tkaniny

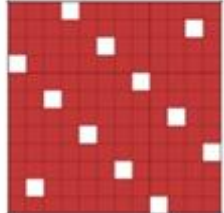

Efekt 1

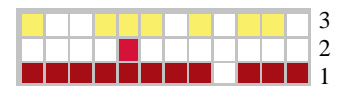
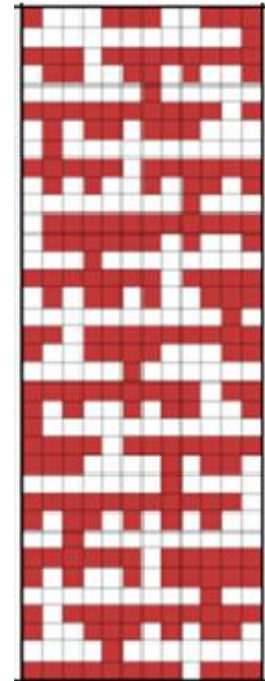
použité väzby v útkoch
podľa farieb:

3.   prisadzovaný atlas

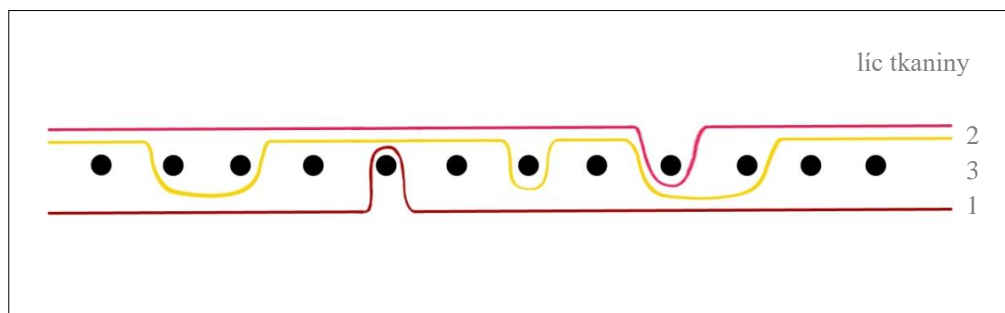
2.   A $\frac{1}{4 \quad 7}$ (5)

1.   A $\frac{8 \quad 3}{1}$ (5)

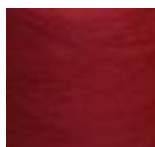
hotová väzba

význam farieb pre tkaninu

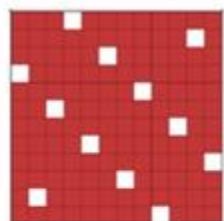

Obr. 36 priečny rez tkaniny – efekt 1

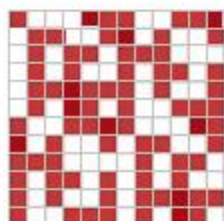

Efekt 2

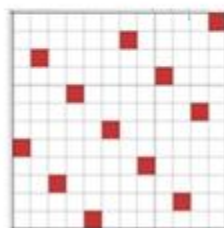
použité väzby v útkoch
podľa farieb:

$$A \frac{8 \quad 3}{1} (5)$$

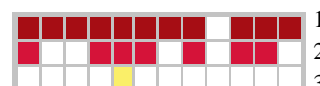
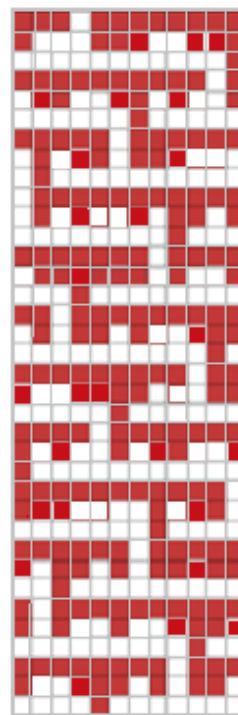

prisadzovaný
atlas

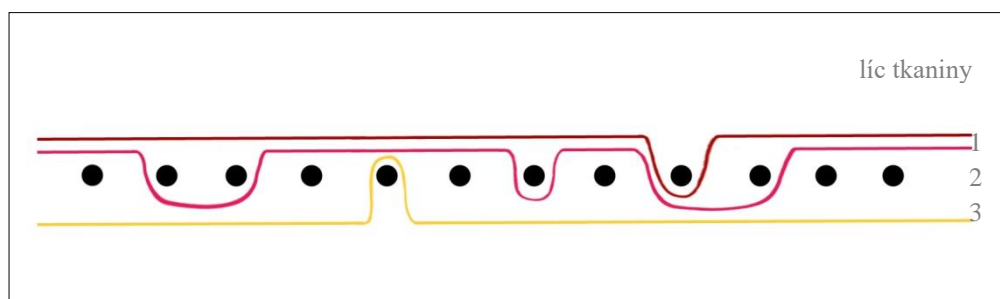

$$A \frac{1}{4 \quad 7} (5)$$

hotová väzba

význam farieb pre tkaninu

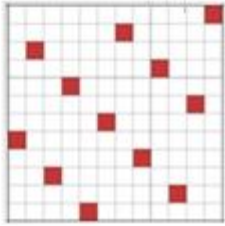

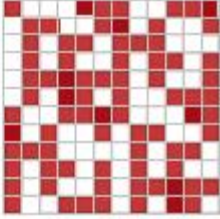
Obr. 37 priečny rez tkaniny – efekt 2

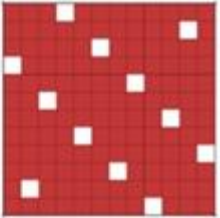

Efekt 3

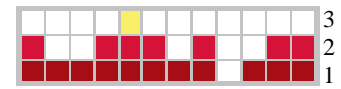
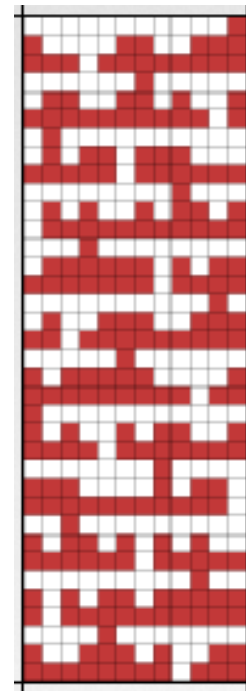
použité väzby v útkoch
podľa farieb:

3. $A \frac{1}{4 \quad 7} (5)$

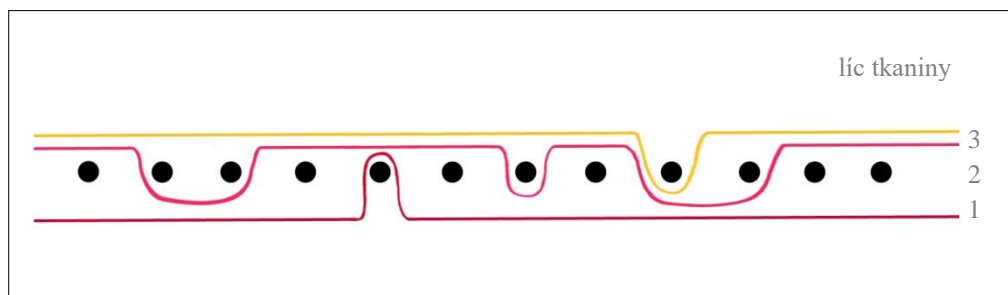
2.   prisadzovaný atlas

1. $A \frac{8 \quad 3}{1} (5)$

hotová väzba

význam farieb pre tkaninu

Obr.38 priečny rez tkaniny – efekt 3

5.1.3.2. Druhá zámena farieb

Pri tomto poradí farieb na lícnej strane vzorujú všetky 3 farby a na rubnej strane vzoruje ružová a bordová (obr.39).

Vzory: 1B, 2D, 3C, 4 – VI

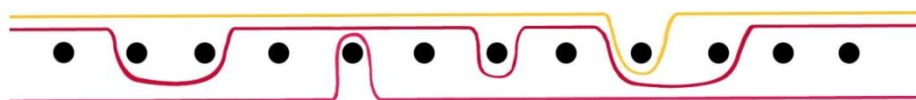
Obr.39 LS a RS tkaniny

Obr.40 priečny rez tkaniny – vzoruje ružová

Obr.41 priečny rez tkaniny – vzoruje bordová

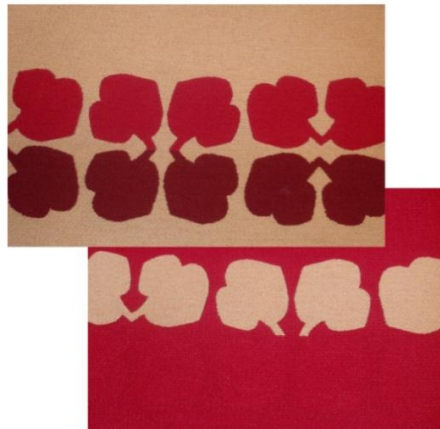

Obr.42 priečny rez tkaniny – vzoruje béžová

5.1.3.3. Tretia zámena farieb

Posledná zámena farieb vzoruje na lícnej strane taktiež všetkými tromi farbami a na rubnej strane ružovou a béžovou farbou (obr.43).

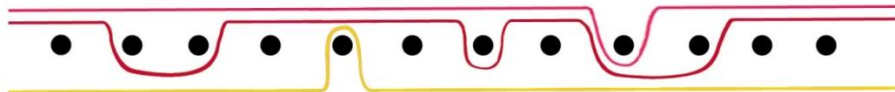
Vzory: 2A, 2C, 3A, 4 – V2

Obr.43 LS a RS tkaniny

Obr. 44 priečny rez tkaniny – vzoruje béžová

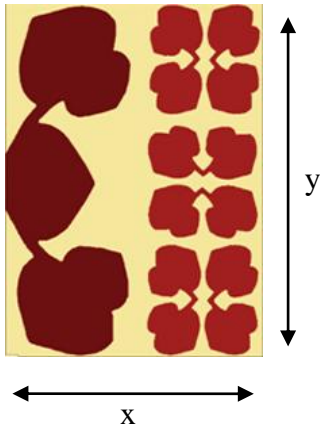
Obr. 45 priečny rez tkaniny – vzoruje ružová

Obr. 46 priečny rez tkaniny – vzoruje bordová

6. Vzory

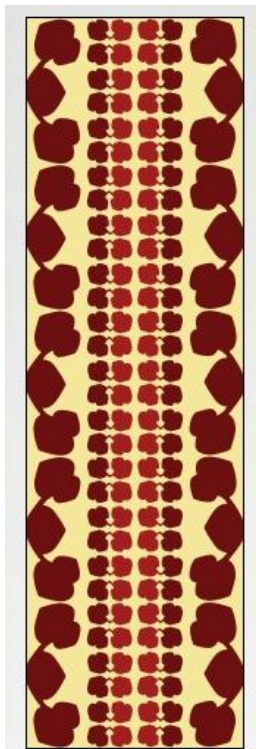
6.1. Vzor 1

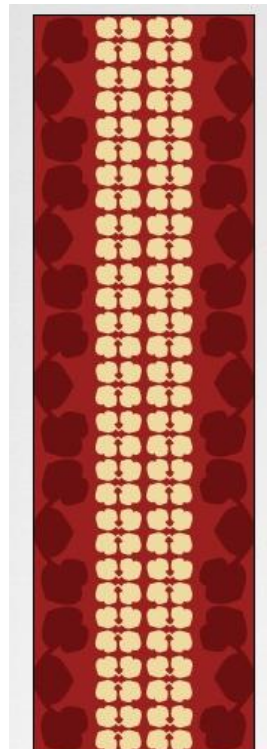
Parametre tkaniny :

- Dostava osnovy = 26 nití / 1 cm
- Dostava útku = 20 x 3 nite / 1 cm
- Počet planín (počet osnovných nití vo vzore) = 635
Vzor sa opakuje v tkanine 2 – krát, takže celkový počet platín je 1270
- Dĺžka vzoru (počet útkových nití vo vzore) = 660
- $x = 24$ cm
- $y = 33$ cm

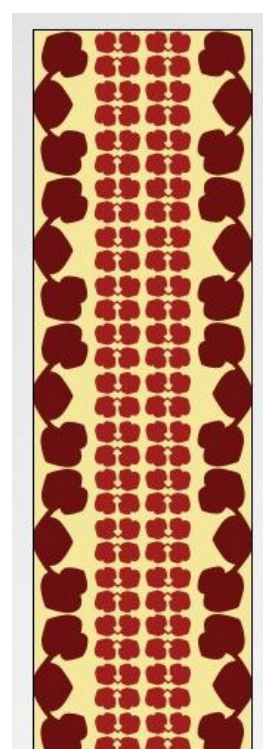
Farebné variácie pre vzor 1

1A

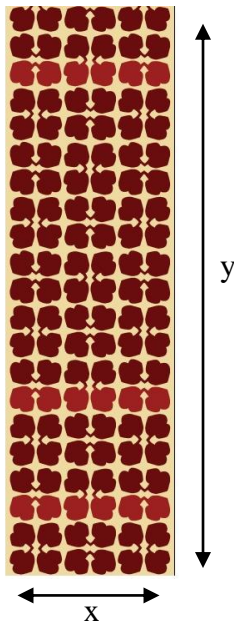
1B

1C

(Príloha 1, vzorník 1/5)

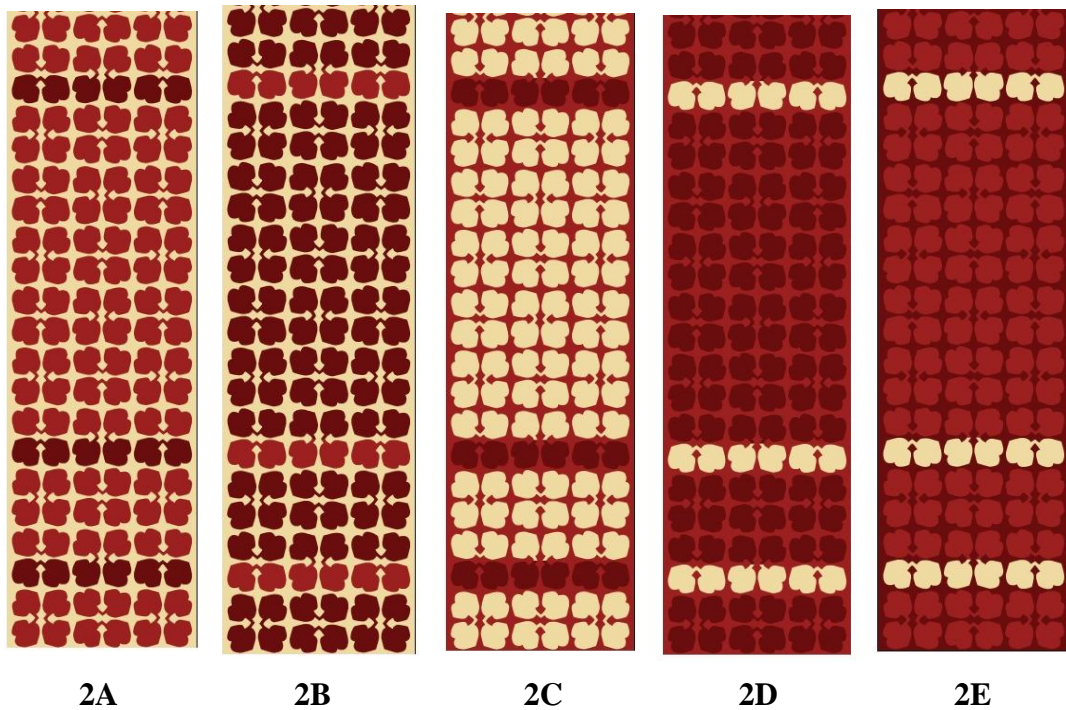
6.2. Vzor 2

Parametre tkaniny:

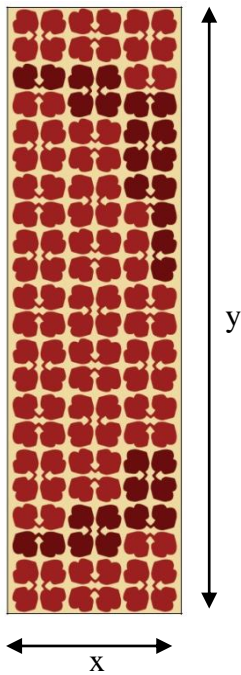
- Dostava osnovy = 26 nití/ 1 cm
- Dostava útku = 20 x 3 nite/ 1 cm
- Počet planín (počet osnovných nití vo vzore) = 1270
- Dĺžka vzoru (počet útkových nití vo vzore) = 3300
- $x = 48$ cm
- $y = 165$ cm

Farebné variácie vytvorené pre vzor 2

(Príloha 2, vzorník 2/5)

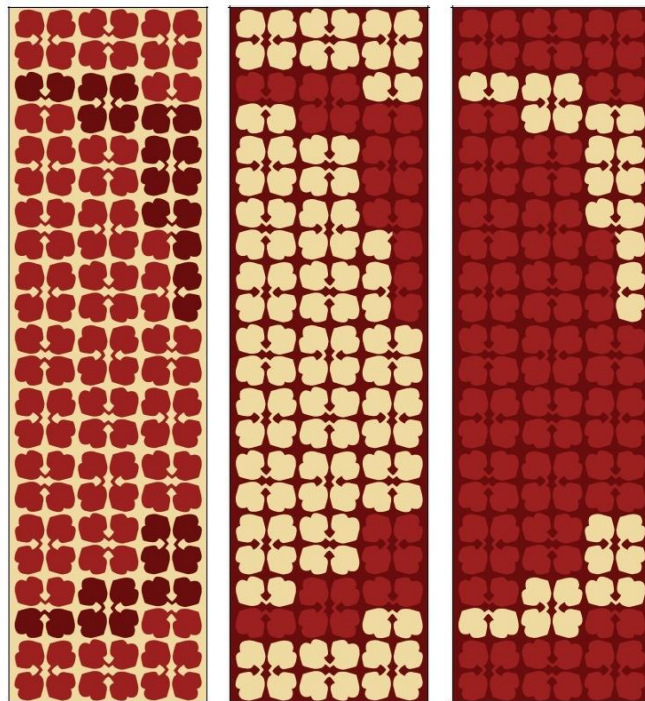
6.3. Vzor 3

Parametre tkaniny:

- Dostava osnovy = 26 nití/ 1 cm
- Dostava útku = 20 x 3 nite/ 1 cm
- Počet planín (počet osnovných nití vo vzore) = 1270
- Dĺžka vzoru (počet útkových nití vo vzore) = 3432
- x = 48 cm
- y = 171,60 cm

Farebné variácie vzoru 3

3A

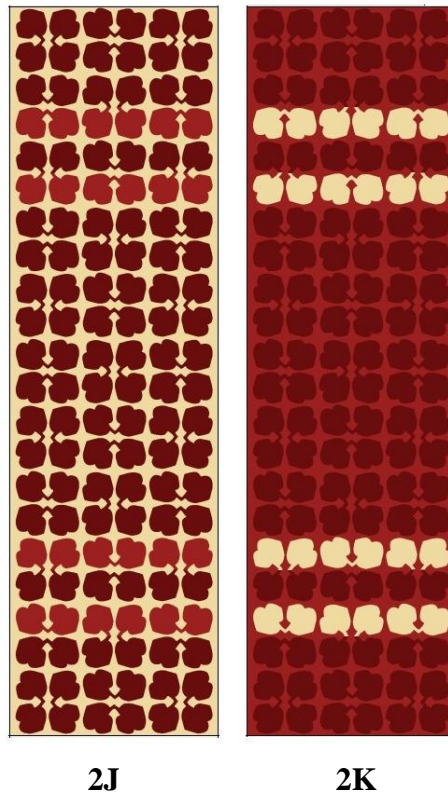
3B

3C

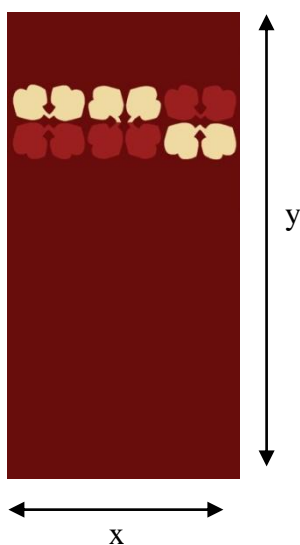
(Priloha 3, vzorník 3/5)

6.4. Vzor 4

- Parametre tkaniny sú rovnaké ako pri vzore 3

6.5. Vzor 5 – vankúše

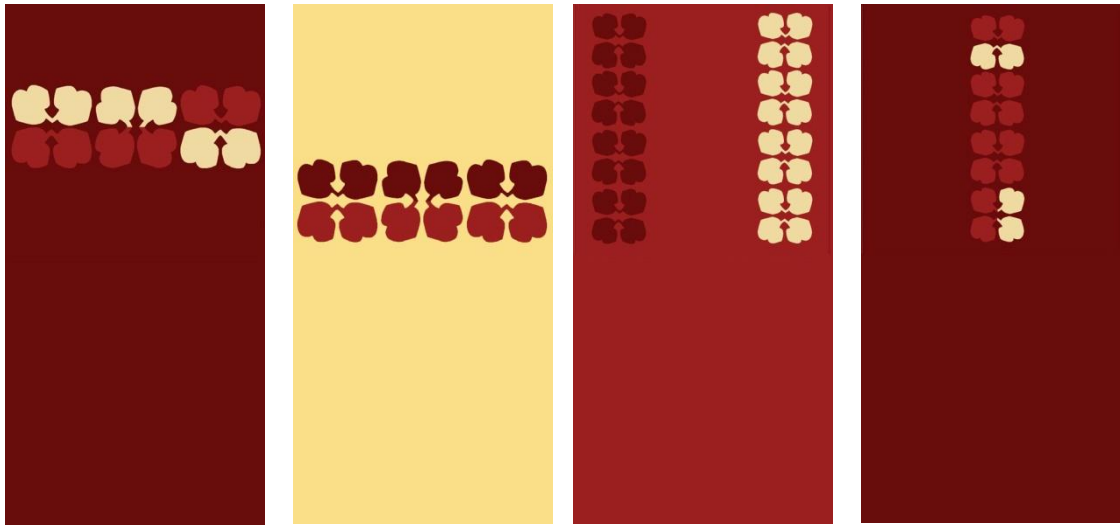

Parametre tkaniny:

- Dostava osnovy = 26 nití/ 1 cm
- Dostava útku = 20 x 3 nite/ 1 cm
- Počet planín (očet osnovných nití vo vzore) = 1270
- Dĺžka vzoru (počet útkových nití vo vzore) = 2040
- x = 48 cm
- y = 102 cm

(Parametre platia pre V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7)

Farebné variácie pre vzor 5 – vankúš

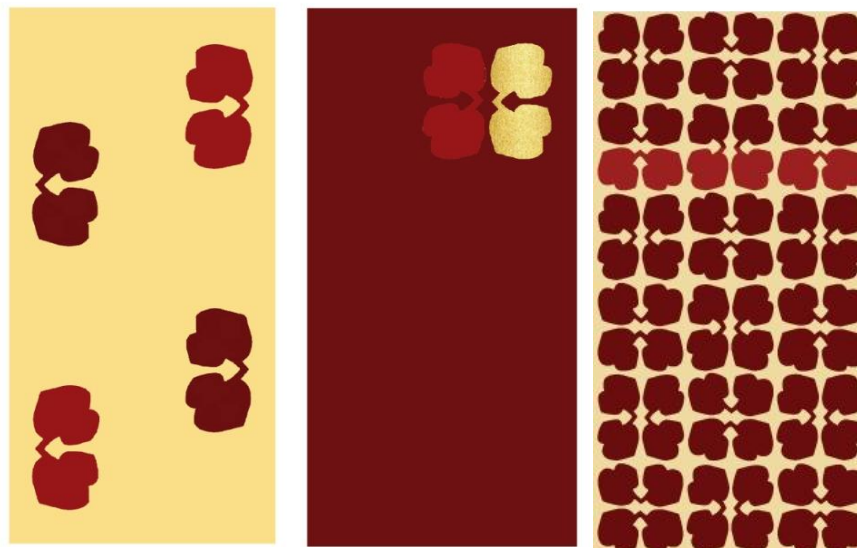
V1

V2

V3

V4

(priloha 4, vzorník 4/5)

V5

V6

2B – V7

(priloha 4, vzorník 4/5)

Použitý materiál:

Materiál v osnove : polyester [11tex]

Materiál použitý v útku :

Polyakrylonitril [39 tex]

Polyakrylonitril [39 tex]

Polyakrylonitril [39 tex]

Výrobky z polyakrylonitriu sú nazývané ako náhrada vlnených, aj keď samozrejme nie sú kvalitné ako vlna. Vlastnosti: nekrčivosť, odolnosť voči škvrnám, žmolkovitosť. Odporúča sa prať opatrne a sušiť na rovnannej polohe.

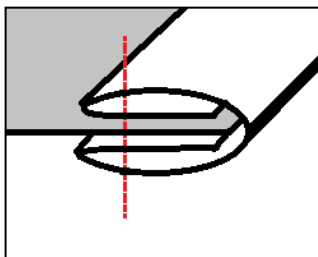
vzorka tkaniny utkanej z priadzí

7. Zhotovenie deky, vankúša a vzorníka

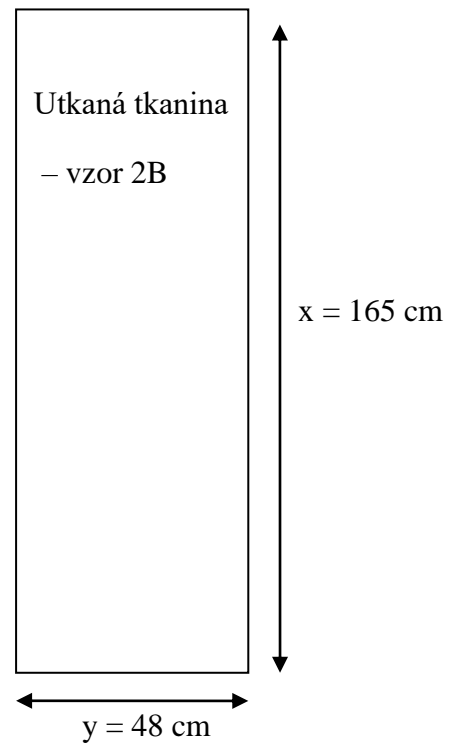
7.1. Deka

Postup pri výrobe deky:

Utkaný kus tkaniny, ktorý bol určený na deku som upravila začistením okrajov. Použila som bavlnený lemovací prúžok, ktorým som obalila kraj a preštepovala. (obr. 47, 48)

Obr. 47 Náskres olemovania

Obr.48 Začistenie okrajov deky

Obr.49 Fotografia hotovej deky

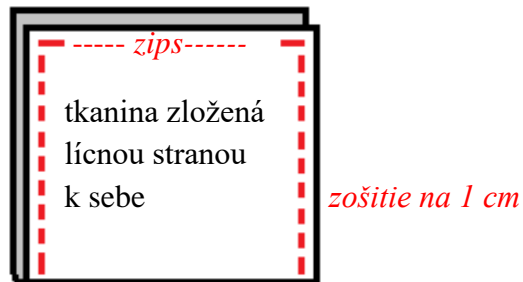
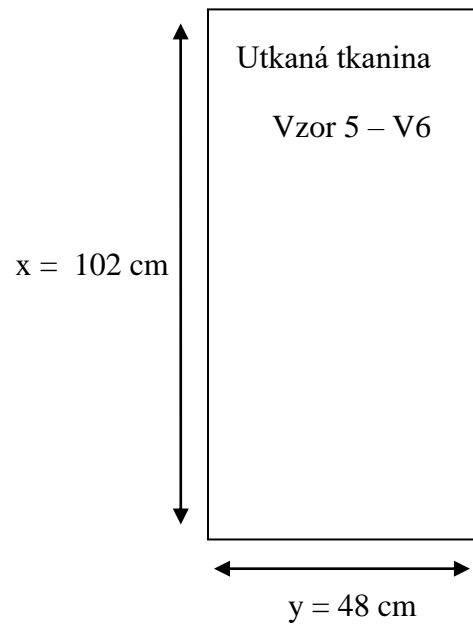

Obr.50 Fotografia hotovej deky (RS a LS)

7.2. Vankúš

Postup pri výrobe obliečky na vankúš:

- Zložiť tkaninu na polovicu lícnou stranou k sebe.
- Zošit kraje vankúša na 1 cm (obr. 51)
- Vyvrátiť vankúš na licnu stranu a vymädlíť cípy.
- Našiť zips do pripraveného otvoru.
- Vyžehliť obliečku na vankúš.
- Rozmery hotového vankúša – 46 x 40 cm

Obr.51 Náskres zhotovenia vankúša

Obr.52 Vankúš

7.3. Použitie v interiéri

Fotografie deky a vankúša použité v interiéri obývačky. (obr. 53 až 57)

Obr.53

Obr. 54

Obr. 55 rubná strana deky

Obr.56

Obr. 57

7.4. Vzorník

- Začistenie okrajov vzoriek tkanín obnitkovaním.
- Vytvorenie piatich závesných vzorníkov (obr. 58) zoradených podľa vzorov (pri každej vzorke je vizualizácia hotového výrobku). Každý vzorník je označený od 1/5 až 5/5, podobne je označená aj každá vytvorená vzorka.

obr.58 Vzorník

Záver

Cieľom mojej bakalárskej práce bolo vytvoriť dekoračné bytové tkaniny vhodné do interiéru. Na úplnom začiatku som si založila inšpiračný denník, v ktorom som zhromažďovala akékoľvek nápady, kresby a obrázky ľudových motívov, krojov, výšiviek a pod. Nachádzajú sa v ňom aj počiatočné návrhy a celý postup vzniku vybraných kolekcií.

Na základe inšpirácie som vytvorila návrhy, ktoré som následne konzultovala s vedúcou a konzultantkou mojej bakalárskej práce. Vybrané návrhy som ďalej rozvíjala, dopĺňala a tak vznikali nové vzory.

Celý proces vytvárania mojej bakalárskej práce bola pre mňa veľká skúsenosť. Získala som nové poznatky z histórie oblasti Šariš, ľudových motívov na Slovensku. Zdokonalila som svoje poznatky z predošlých ročníkov v softvéri DesignScope victor a osvojila som si princíp fungovania žakárového stroja. Ako jediné negatívum počas celej tvorby bakalárskej práce vnímam komplikácie so s tkacím strojom, keď nastal problém s osnovou a častým trhaním pomocných krajov, ale s pomocou vedúceho tkacej dielne som všetko nakoniec zvládla.

Časové rozmedzie tkania trvalo päť dní po deväť hodín denne. Dokopy som na tkacom stroji utkala 765 cm (obr.61).

Výsledkom bakalárskej práce je vankúš a deka, vhodná napr. ako prikrývka na kreslo. Oba výrobky sú vyhovujúce pre bytové, aj nebytové interiéry. K obojm výrobkom sú vytvorené aj vzorníky tkanín so vzormi a farebnými variáciami. Myslím že hotové tkaniny korešpondujú s návrhmi a mojou počiatočnou ideou, takže svoju prácu v tomto bode hodnotím pozitívne.

Obr. 61 Utkaná tkanina

Použitá literatúra

- [1] Deneš, L. : Šariš. Martin: nakladateľstvá Osveta; 1997
- [2] Slovakia Saris. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. Slovakia: Wikimedia Foundation, 2016, 2015 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Slovakia_Saris.gif?uselang=sk
- [3] CHLUPOVÁ, Anna. *Slovenská ľudová výšivka: Techniky a ornamentika*. 1. Bratislava: Alfa, 1985. ISBN 63-137-85.
- [4] DROBLIENKA, Vladimír. <http://www.raslavican.sk> [online]. [cit. 4.12.2016]. Dostupný na : http://www.raslavican.sk/project/promo-fotenie-2013-2/img_9668-3/
- [5] DROBLIENKA, Vladimír. <http://www.raslavican.sk> [online]. [cit. 3.12.2016]. Dostupný na: http://www.raslavican.sk/project/promo-fotenie-2013-2/img_9815/
- [6] Slovenské mužské kroje. *Www.kroj.sk* [online]. Čadca [cit. 2016-12-04]. Dostupné z: <http://www.kroj.sk/sk/kroje-muzi.php>
- [7] DROBLIENKA, Vladimír. <http://www.raslavican.sk> [online]. [cit. 4.12.2016]. Dostupný na: http://www.raslavican.sk/project/promo-fotenie-2013-2/img_9839/
- [8] STRECKÝ, Jozef a Eliška KADLECOVÁ. *Bytové textilie: (Vývoj, výroba, sortiment)*. Nitra: ERPO, 1987. ISBN 990-152-87.
- [9] PAŘILOVÁ, Hana. *Textilní zboží: Bytové textilie*. První. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-641-5.
- [10] LEŠKOVA, Lenka. *Ľudový odev*. In: *Fhvp.unipo.sk* [online]. Prešov, 2003 [cit. 2016-12-04]. Dostupné z: <http://www.fhvp.unipo.sk/kvv/aktivity/taliansko/prezentacia.html>

- [11] DROBLIENKA, Vladimír. *http://www.raslavican.sk* [online]. [cit. 4.12.2016]. Dostupný na: http://www.raslavican.sk/project/promo-fotenie-2013-2/img_9677-2-2/
- [12] DROBLIENKA, Vladimír. *http://www.raslavican.sk* [online]. [cit. 4.12.2016]. Dostupný na: http://www.raslavican.sk/project/promo-fotenie-2013-2/img_9679/
- [13] Mojmir Benža. Parta. In: *Ludovakultura.sk* [online]. Bratislava, 2011 [cit. 2016-12-04]. Dostupné z: <http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=3973>
- [14] KARATUHA-CIPISEK, Jozef. *cipisek.sk* [online]. [cit. 5.12.2016]. Dostupný na WWW: <http://www.cipisek.sk/tovar/lajbliky-dievcenske-5>
- [15] Bednář, V, Svatoš, S.: Vázby a rozbery tkanín 2. Bratislava: nakladatelství Alfa, 1992
- [16] Talavášek, O. – Tkací stroje člunkové a bezčlunkové. SNTL Praha, 1988
- [17] KARATUHA-CIPISEK, Jozef. *cipisek.sk* [online]. [cit. 5.12.2016]. Dostupný na WWW: <http://www.cipisek.sk/tovar/lajblik-pansky-13>
- [18] KARATUHA-CIPISEK, Jozef. *cipisek.sk* [online]. [cit. 5.12.2016]. Dostupný na WWW: <http://www.cipisek.sk/tovar/lajbliky-dievcenske-6>

Príloha 1

VZOR 1A

VZOR 1B

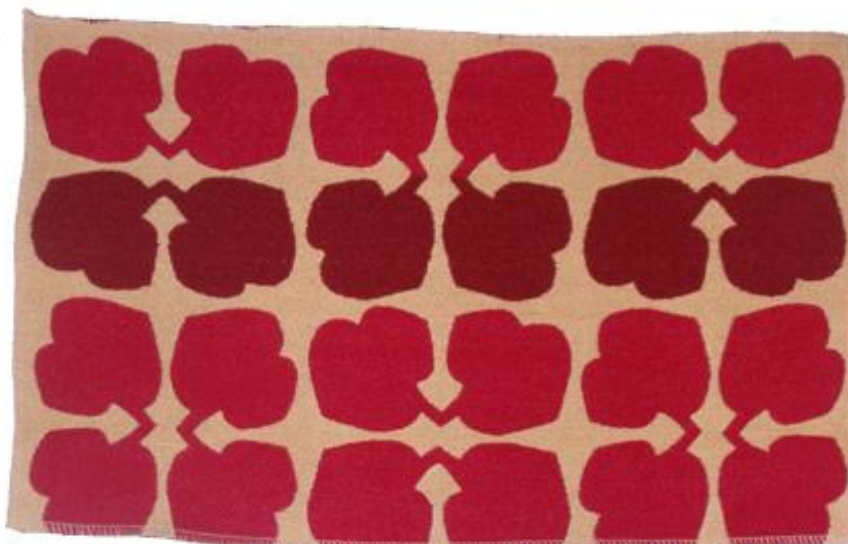

VZOR 1C

Príloha 2

VZOR 2B

VZOR 2A

VZOR 2E

VZOR 2C

VZOR 2D

Príloha 3

VZOR 3A

VZOR 3B

VZOR 3C

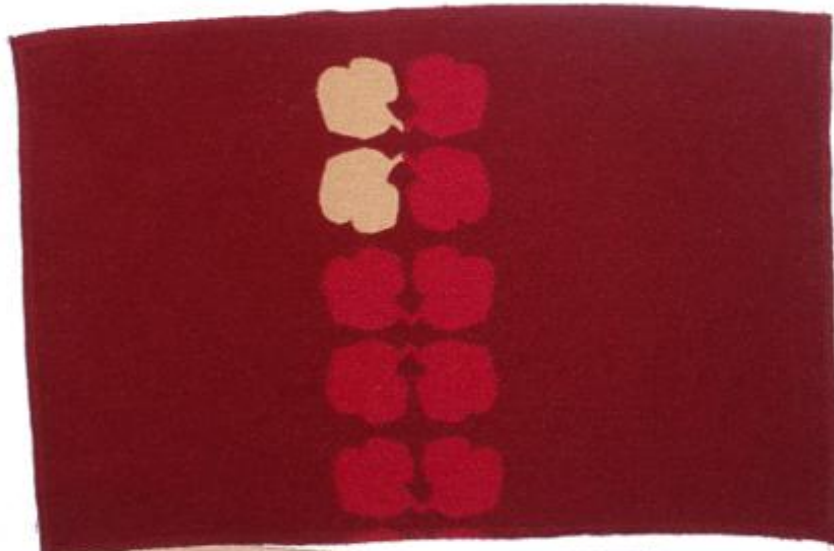
Príloha 4

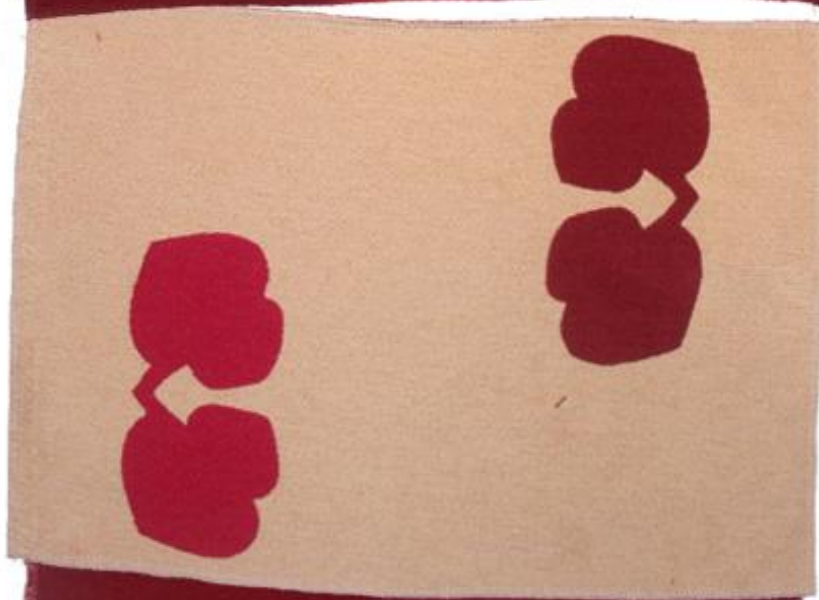
VZOR 5 – 1V

VZOR 5 – 2V

VZOR 5 – 3V

VZOR 5 – 4V

VZOR 5 – 5V

VZOR 5 – 6V

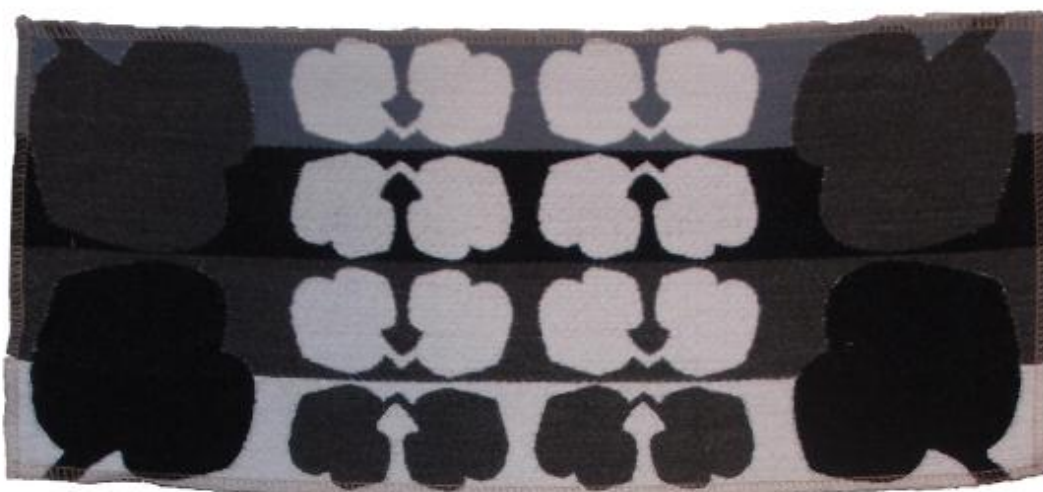
Príloha 5

Farebná variácia 1

Farebná variácia 2

Farebná variácia 3